

Sanni Puuperä, Noora Sankila ja Minerva Seppälä

Lantun ja Ruutin lukuseikkailu

Lukemista edistävä tehtäväkokonaisuus
varhaiskasvatukseen

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

29.3.2021

Tekijä	Sanni Puuperä, Noora Sankila & Minerva Seppälä
Otsikko	Lantun ja Ruutin lukuseikkailu – Lukemista edistävä tehtäväkokonaisuus varhaiskasvatukseen
Sivumäärä	33 sivua + 1 liite
Aika	29.3.2021
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Ohjaajat	Yliopettaja Jyrki Konkka Lehtori Seija Mäenpää
<p>Tämän monimuotoisen opinnäytetyön tuotoksena on laadittu valtakunnallisesti varhaiskasvatuksessa hyödynnettävä tehtäväkokonaisuus, jonka tavoitteena on herättää lukuintoa sekä lisätä lapsille ääneen lukemista kodeissa ja varhaiskasvatuksessa. Työelämäkumppanina opinnäytetyölle toimi Suomen Vanhempainliitto ja tehtäväkokonaisuus on laadittu osaksi liiton järjestämää Kiedo meidät tarinaan -kampanjaa. Lapsille ääneen lukeminen on yhteydessä sekä lukutaitoon että lukuuntoon. Merkkejä lukutaidon tason laskemisesta ja lukemisesta pitämisen vähentymisestä on nähtävissä. Kumpaankin voidaan vaikuttaa merkittävästi varhaislapsuudessa myönteisten lukukokemusten sekä aikuisen antaman esimerkin kautta. Tehtäväkokonaisuuden kautta pyritään lisäämään laadukkaita lukuhetkiä lapsen arjessa sekä ohjaamaan vanhempia vuorovaikutuksellisten lukuhetkien toteuttamisessa.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys on koostettu aihepiiristä julkaistun lähdekirjallisuuden pohjalta. Tehtäväkokonaisuuden sisällön suunnittelua ohjaaviksi keskeisiksi teemoiksi nousivat lukemisen kattavat hyödyt lapsen kielellisen, kognitiivisen ja sosioemotionaalisen kehityksen kannalta sekä erityisesti dialogisen lukemisen merkitys lapsen kehityksen tukemisessa. Koska toimintaympäristönä on varhaiskasvatus, oli keskeistä tuottaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaista sekä pedagogisesti perusteltua sisältöä. Lapsilähtöisen materiaalin tuottamiseksi tehtäväkokonaisuudessa on hyödynnetty tarinankerrontaa kielellisessä ilmaisussa ja se on kuvitettu lastenkirjallisuutta mukaillen.</p> <p>Lantun ja Ruutin lukuseikkailu -tehtäväkokonaisuus on suunnattu lasten, vanhempien sekä varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteiseen käyttöön. Eläinhahmot Lanttu ja Ruuti seikkailevat mukana tarinamuotoisissa tehtävänannoissa havainnollistamassa teemoja sekä innostamassa osallistumaan. Tehtäväkokonaisuus koostuu kahdeksasta lukemisasiheisestä tehtävästä sekä aikuisille suunnatusta tietoiskusta.</p> <p>Tehtäväkokonaisuus on hyödyllinen ja helppokäyttöinen työkalu varhaiskasvatuksen henkilöstön ammattimaisen työn tueksi. Sovellettavuus on huomioitu laajasti suunnittelussa, jotta kokonaisuutta voidaan käyttää valtakunnallisesti eri varhaiskasvatusyksiköiden monipuolisiin tarpeisiin. Tehtäväkokonaisuutta on mahdollista kehittää jatkossa esimerkiksi kääntämällä sitä eri kielille tai lisäämällä tehtäviin toiminnallisuutta ja ilmaisun eri muotoja. Suomen Vanhempainliitto julkaisee tehtäväkokonaisuuden vuoden 2021 aikana, jonka jälkeen on mahdollista tarkastella sen vaikuttavuutta perheiden lukutottumuksiin.</p>	
Avainsanat	varhaiskasvatus, lukuinto, lukuseikkailu, dialoginen lukeminen

Author	Sanni Puuperä, Noora Sankila & Minerva Seppälä
Title	Reading Adventure with Lanttu and Ruuti – Assignments for Early Childhood Education and Care
Number of Pages	33 pages + 1 appendix
Date	29 March 2021
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Instructors	Jyrki Konkka, Principal Lecturer Seija Mäenpää, Senior Lecturer
<p>The aim of this multiform thesis was to create enthusiasm for reading, and to increase parent–child shared book reading and reading in national early childhood education and care (ECEC). The thesis resulted in development of a material consisting of a collection of reading-related assignments. Finnish Parents' League acted as our working life partner, and we designed the assignments for their reading campaign.</p> <p>The theoretical framework of this thesis is based on a comprehensive review of the literature published on the subject. The wide-ranging benefits that reading has on the development of literacy as well as cognitive and socio-emotional skills, and especially the significance of dialogic reading in supporting the development of children arose as central themes in designing the product. Since we operated in the field of ECEC we produced content that coincides with the national core curriculum for ECEC and is pedagogically relevant. In order to create a child-centered product, we utilized storytelling in verbal expression. In addition, we illustrated the product in the style of children's literature.</p> <p>As a result of this thesis we produced a collection of assignments – Reading Adventure with Lanttu and Ruuti. It consists of eight reading-related assignments and an informational section for adults. We designed the assignments for the collective use of children, parents and professionals in ECEC. Main characters of the stories, two animals named Lanttu and Ruuti, encourage children to participate in the assignments. The aim is to increase high-quality reading sessions in the daily life of children and to enhance book reading interaction between adults and children.</p> <p>In conclusion, the product is a beneficial and feasible tool for professionals in ECEC. We acknowledged applicability to enable extensive use of the product on a national level. Possibilities for further development include translating the content to other languages and implementing diverse forms of expression to the assignments. Finnish Parents' League will publish Reading Adventure with Lanttu and Ruuti during 2021. Afterwards its impact on reading habits of families can be assessed.</p>	
Keywords	early childhood education and care, reading enthusiasm, reading adventure, dialogic reading

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Varhaiskasvatus ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö	2
2.1	Varhaiskasvatuksen toimintaympäristö	2
2.2	Kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa	4
3	Suomen Vanhempainliitto ja Kiedo meidät tarinaan -kampanja	6
4	Lapselle lukeminen ja sen merkityksellisyys	7
4.1	Vanhempien rooli lapsen lukutaidon kehityksessä	7
4.2	Lukeminen lapsen kehityksen tukena	9
4.3	Dialogiset lukuhetket	11
4.4	Lukeminen varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä	14
5	Kehittämistehtävä	15
6	Menetelmälliset ratkaisut	16
6.1	Tehtäväkokonaisuuden kohderyhmä	16
6.2	Sisällölliset vaatimukset ja sovellettavuus	17
6.3	Kielellinen ilmaisu ja visuaalinen toteutus	19
7	Tehtäväkokonaisuuden esittely	20
8	Tehtäväkokonaisuuden arviointi	29
9	Pohdinta	31
	Lähteet	34
	Liitteet	
	Liite 1. Lantun ja Ruutin lukuseikkailu – tehtäväkokonaisuus varhaiskasvatukseen	

1 Johdanto

Opinnäytetyömme aiheena on varhaiskasvatusikäisille lapsille ääneen lukeminen. Monimuotoisen opinnäytetyömme tuotoksena kehitimme Lantun ja Ruutin lukuseikkailun, eli varhaiskasvatuksessa hyödynnettävän tehtäväkokonaisuuden, jonka tavoitteena on herätellä lasten lukuintoa ja lisätä lukuhetkiä arjessa. Suunnittelemamme tehtäväkokonaisuus vastaa työelämäkumppanimme toimivan Suomen Vanhempainliiton tarpeeseen uudelle materiaalille Kiedo meidät tarinaan -kampanjaa varten.

Opinnäytetyön tavoitteena lasten lukuinnon edistäminen on ajankohtainen aihe ja merkityksellistä lasten lukutaidon sekä muunkin kehityksen tukemisen kannalta. Tutkimusten mukaan Suomessa nuorten kiinnostus lukemiseen on laskussa ja lukutaidon eriytymisestä on nähtävissä viitteitä. Kiinnostusta lukemista kohtaan olisikin tärkeää herätellä, sillä se on yhteydessä lukutaitoon (Leino ym. 2019: 123–124, 127), joka on merkityksellinen oppimisen ja yhteiskuntaan osallistumisen taito (Leino, Nissinen, Puhakka & Rautopuro 2017: 5). Lukutaidon kehittymistä voidaan tukea jo varhaislapsuudessa lukemalla lapselle ääneen (Leino ym. 2017: 35). Ääneen lukemalla tuetaan myös lapsen kielellisten, kognitiivisten ja sosioemotionaalisten taitojen kehittymistä (Luomaniemi, Lepola & Salmela 2010: 4–5; Heikkilä-Halttunen 2018: 39).

Vanhemmat ovat merkittävässä asemassa sekä lapsen lukutaidon, että lukuinnon kannalta (Leino ym. 2017: 36–37). Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukea lasten vanhempia heidän kasvatustehtävässään (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 7, 14). Varhaiskasvatus onkin oiva toimintaympäristö lukemiseen kannustamisessa, sillä sen kautta tavoitetaan paljon lapsia ja heidän vanhempiaan. Tässä opinnäytetyössä käytämme sanaa vanhemmat tarkoittaen kuitenkin laajasti kaikkia lapsen mahdollisia huoltajia tai vanhempaan verrattavissa olevia aikuisia lapsen elämässä.

Suunnittelemamme lukemisasiheisen tehtäväkokonaisuuden erityispiirteenä on vanhempien ja varhaiskasvatuksen välisen yhteistyön tukeminen. Tavoitteeseen on pyritty kehittämällä varhaiskasvatuksessa hyödynnettävä materiaali, jonka avulla vanhempia voidaan ohjata laadukkaiden ja monipuolisten lukuhetkien toteuttamiseen lasten kanssa. Vanhempien ja lasten yhteisiä lukuhetkiä lisäämällä pyritään vahvistamaan kiinnostusta ja myönteistä suhtautumista lukemista kohtaan varhaislapsuudessa ja siten myöhem-

minkin elämässä. Keskeiseksi käsitteeksi nousee dialoginen lukeminen, jossa olennaista on lapsen ja hänelle lukevan aikuisen välille syntyvä vuorovaikutus (Merisuo-Storm 2010: 23). Eryistä tehtäväkokonaisuudessa on myös sen sovellettavuus monenlaisiin varhaiskasvatuksen lapsiryhmiin sekä sen vahvasti lastenkirjallisuudesta ammentava kuvitus ja tehtävien tarinamuotoisuus. Eryisen tärkeää meille oli kehittää materiaali, joka kiinnostaa lapsia niin sisällöllisesti, kielellisesti kuin visuaalisestikin.

Tämän opinnäytetyön raportin aluksi tarkastelemme varhaiskasvatuksen toimintaympäristöä, johon opinnäytetyömme sijoittuu. Luvussa selvitämme myös, millaisia seikkoja vanhempien ja henkilöstön väliseen kasvatusyhteistyöhön liittyy varhaiskasvatuksen puitteissa. Sen jälkeen esittelemme työelämäkumppanimme Suomen Vanhempainliiton toimintaa sekä tarkemmin kampanjaa, jota varten tuotimme materiaalin. Neljännessä luvussa perehdymme lähdekirjallisuuden kautta yleisesti lapselle lukemiseen ja käsittelemme tutkimusten valossa lukutaidon tilaa ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Lisäksi tarkastelemme vanhemman keskeistä roolia niin lapsen lukutaidon kuin lukuinnostuksen kehittymisen kannalta sekä kokoamme yhteen myönteisiä vaikutuksia, joita lapselle äänen lukemiseen liittyy. Nostamme esiin dialogisen lukemisen ja lapsilähtöisyyden merkitystä lukutilanteissa. Luvun lopuksi yhdistämme lukemisen varhaiskasvatuksen toimintaan ja tavoitteisiin. Seuraavaksi kerromme kehittämistehtävästä ja käyttämistämme menetelmistä sekä esittelemme suunnittelemamme ja toteuttamamme materiaalin tekemiämme valintoja perustellen. Lopuksi arvioimme valmiin tuotoksen onnistumista ja pohdimme mahdollisuuksia sen jatkokehitykselle.

2 Varhaiskasvatus ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö

2.1 Varhaiskasvatuksen toimintaympäristö

Opinnäytetyön toimintaympäristönä on varhaiskasvatusympäristö, jossa toteutuu mielelliten mahdollisimman pysyvät lapsiryhmät. Suunnittelemamme tehtäväkokonaisuuden toteuttaminen ajoittuu pidemmälle aikavälille, joten lapsiryhmän pysyvyydellä on merkitystä. Näin jokainen lapsi pääsee osallistumaan monipuolisesti jäseneltyyn ja suunniteltuun toimintaan ja sen kaikkiin osa-alueisiin. Käytännössä pysyvien lapsiryhmien vaatimus tarkoittaa toimintaympäristön kannalta päiväkotia tai perhepäivähoitoa.

Varhaiskasvatuslaki ja Opetushallituksen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) ohjaavat valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen järjestämistä. Varhaiskasvatus-

suunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatus on kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama yhtenäinen kokonaisuus. Sen tehtävänä on edistää lasten hyvinvointia sekä tukea lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhdessä lasten huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa korostuu pedagogisesti painottunut, suunnitelmallinen ja tavoitteellinen toiminta, jota toteutetaan lasten ja ammattitaitoisen henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Pedagoginen toiminta perustuu varhaiskasvatuksen arvoperustaan, oppimiskäsitykseen, oppimisympäristöihin, yhteistyöhön ja työtapoihin. Toiminnan suunnittelua ohjaavat lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa toiminnan sisältöjä kuvaavat oppimisen alueet ja laaja-alaisen osaamisen tavoitteet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 7, 14, 22, 36–37.)

Varhaiskasvatuksen arvoperusta, kuten lapsuus itseisarvona, tasa-arvo sekä ihmisoi-
keuksien ja moninaisuuden kunnioittaminen luo pohjan tavoitteelliselle toiminnalle. Toimintaa toteutetaan varhaiskasvatuksessa vallitsevan oppimiskäsityksen mukaisesti vuorovaikutuksessa ihmisten ja lähiympäristön kanssa, ja lapsi nähdään aktiivisena toimijana. Oppimista tapahtuu jatkuvasti eri tilanteissa, ja keskeisenä lähtökohtana oppimiselle pidetään lasten mielenkiinnon kohteita ja osaamista. Varhaiskasvatuksen työtavat vaikuttavat osaltaan tavoitteelliseen toimintaan. Työtapoja ovat esimerkiksi leikki, liikkuminen ja taiteellinen ilmaisu, ja niitä valitaan lasten iän, tarpeiden, osaamisen ja mielenkiinnon kohteiden mukaan. Leikki nähdään tärkeänä lapselle jo sellaisenaan, mutta myös kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta merkittävänä toimintana. Erilaisia toiminnallisia sekä luovuutta ja osallisuutta edistäviä työtapoja käytetään monipuolisesti, jotta eri tavoin oppivat lapset saavat mahdollisuuksia kokea onnistumisia. Henkilöstöltä edellytetään sensitiivisyyttä ja joustavuutta, jotta he huomaavat lasten omia aloitteita ja voivat muokata toimintaa niiden suuntaisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 20–22, 38–39.)

Myös oppimisympäristöihin kiinnitetään huomiota niin, että ne ovat turvallisia sekä tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt ovat niin tiloja, yhteisöjä kuin käytäntöjä ja käsittävät sekä fyysisen, psyykkisen että sosiaalisen ulottuvuuden. Niitä kehitetään yhteistyössä lasten kanssa, ja niiden on tarkoitus olla monipuoliseen toimintaan, liikkumiseen ja tutkimiseen kannustavia. Jokaisella lapsella täytyy olla mahdollisuus osallistua toimintaan eri kokoisissa, pedagogisin perustein vaihtelevissa ryhmissä. Pedagogista toimintaa ohjaavat myös huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö sekä monialainen yhteistyö. Yhteistyön päämääränä on, että jokainen lapsi saa yksilöllistä, omien tarpeidensa mukaista kasvatusta, hoitoa ja opetusta. Huoltajien kanssa tehtävän kasvatusyhteistyön tärkein tehtävä on turvata lapsen

hyvinvointi. Monialainen yhteistyö nousee erityisen tärkeäksi lapsen tuen tarpeiden tunnistamisessa ja suunnittelussa. Yhteistyö esimerkiksi läheisen kirjaston tai liikuntakeskuksen kanssa taas tuo oman lisänsä oppimisympäristöihin, joissa pedagogista toimintaa voidaan toteuttaa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 32–35.)

2.2 Kasvatustyö yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatustalaki (2018/540 § 3) velvoittaa päiväkodin työntekijöitä tukemaan päivähoitoon osallistuvien lasten perheitä kasvatustehtävässä ja edistämään lapsen tasapainoista kehitystä yhdessä perheen kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018: 30) mukaan varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin tulee edistää osallisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kaikessa toiminnassa koskien niin henkilöstöä, lapsia, kuin huoltajia. Vastuu yhteistyön suunnitelmallisuudesta ja toteutumisesta on varhaiskasvatuksen järjestäjällä ja se edellyttää aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Yhteistyön tavoitteena on yhteinen sitoutuminen lapsen terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen sekä oppimisen edistämiseen. Kasvatustyötä tukee luottamuksen rakentuminen, keskinäinen kunnioitus sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus. Luottamuksellinen ilmapiiri on tärkeä, sillä se voi edesauttaa yhteistyön toteutumista myös haastavissa tilanteissa, kuten huolen herätessä lapsen hyvinvoinnista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 33–34.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan yhteistyöllä on erilaisia tehtäviä ja muotoja lapsen varhaiskasvatuksen aikana, kuten päivittäiset kohtaamiset, joissa huoltaja ja henkilöstö jakavat havaintojaan lapsesta ja tämän päiväkotipäivästä. Nämä havainnot ja keskustelut ovat merkittäviä lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 34.) Yhteiseen keskusteluun perustuen lapselle laaditaan oppimisen tueksi ja toteuttamiseksi henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 34). Huoltajilla tulee olla myös mahdollisuus osallistua yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 34). Vaikuttamalla yksikkökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan huoltaja vaikuttaa myös oman lapsensa kasvatukseen varhaiskasvatyksikössä (Rantala & Uotinen 2014: 141). Yhteistyön avulla voidaan tukea myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja verkostoitumista, mikä vahvistaa yhteisöllisyyttä ja tukee siten myös henkilöstön työskentelyä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 34).

Huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksessa toteutettavan toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 32–35). Huoltajien osallistumisen mahdollistaminen toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa edistää heidän osallisuuttaan omaa lastansa koskevassa varhaiskasvatuksessa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 30). Nivalan ja Rynnäsen (2019) mukaan osallisuus on sosiaalipedagoginen käsite, joka liittyy yksilön ja yhteisön väliseen suhteeseen. Osallisuuden toteutumiseksi vaaditaan yhteisöön kuulumista ja osallistumista sekä kokemusta siihen kuulumisesta. Osallistuminen viittaa toimintaan ja osallistujalla onkin oltava aitoja mahdollisuuksia vaikuttaa yhteisössä, jonka jäsen hän on. Osallisuus rakentuu sosiaalisissa suhteissa ja vuorovaikutuksessa muiden jäsenten kanssa, kun yksilö tulee kuulluksi, kokee olevansa merkityksellinen osa yhteisöä ja tuntee kuuluvansa siihen. (Nivala & Rynnänen 2019: 138–139.) Varhaiskasvatuksessa vanhempien osallisuuden on tutkittu olevan vahvimmillaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa sekä lapsen tuonti- ja hakutilanteissa (Veninen, Leinonen, Rautavaara-Hämäläinen & Purola 2011: 11–12).

Suomen Vanhempainliiton teettämän Päiväkotibarometri 2019 -tutkimuksen mukaan selkeä enemmistö vanhemmista oli tyytyväisiä päiväkodin ja kodin väliseen yhteistyöhön ja viestintään (Päiväkotibarometri 2019: 6–7). Yhteistyötä tarkemmin tarkastellessa ilmeni kuitenkin, että vain noin puolet kokivat henkilökunnalla olevan päivittäin tarpeeksi aikaa kohdata heidät ja saavansa tarpeeksi tietoa lapsen päivästä päiväkodissa (Päiväkotibarometri 2019: 11–12).

Päiväkotibarometrin (2019) mukaan huoltajat osallistuivat mieluiten lapsen säännöllisiin varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin sekä yhteisiin tapahtumiin kuten joulujuhliin ja vanhempainiltoihin. Pienempi osa huoltajista osallistuisi mielellään myös lasten projektien toteutuksiin, päiväkodin päivittäiseen toimintaan, retkiin ja talkoisiin sekä vanhempainyhdistyksen toimintaan. (Päiväkotibarometri 2019: 10.) Tutkimuksen avokysymyksistä selvisi, että huoltajat kaipaisivat enemmän ja avoimempaa keskustelua lasta koskevista asioista ja selkeämpää viestintää niistä. Huoltajat toivoivat myös enemmän mahdollisuuksia päiväkodin arkeen osallistumiselle ja sen suunnittelulle sekä yleisesti vanhempien huomioonottamista. (Päiväkotibarometri 2019: 13–16.)

Pääkaupunkiseudun päiväkodeissa henkilöstön ja huoltajien osallisuutta käsittelevässä tutkimuksessa huoltajien osallisuuden esteenä ilmeni huoltajien vähäinen aika, asenteet, vajavainen tietämys päiväkodin toiminnasta, uskalluksen puute ilmaista omia ajatuksia sekä vanhempien rajallinen jaksaminen. Päiväkodin toiminnan näkökulmasta

huoltajien osallisuuden esteenä nähtiin muun muassa suuret ryhmäkoot, vanhempain-toimikunnan puuttuminen, vaikeudet tavoittaa henkilökuntaa, erilaiset resurssien puutteet kuten liian vähäinen henkilöstö sekä yhteisen ajan tai yhteisen kielen puuttuminen. (Venninen ym. 2011: 37–38.)

3 Suomen Vanhempainliitto ja Kiedo meidät tarinaan -kampanja

Opinnäytetyömme työelämäkumppanina toimii Suomen Vanhempainliitto, joka on valtakunnallinen asiantuntijajärjestö vanhempien osallisuuteen ja kasvatusyhteistyöhön. Suomen Vanhempainliiton tarkoitus on tukea lasten kasvua, oppimista, hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä päiväkodeissa, kouluissa sekä toisen asteen oppilaitoksissa. Suomen Vanhempainliittoon kuuluu yhteensä noin 1300 rekisteröitynyttä vanhempainyhdistystä, jotka toimivat päiväkodeissa, kouluissa ja eri oppilaitoksissa. Suomen Vanhempainliitto tuottaa vanhempainyhdistyksille, opettajille ja päätöksentekijöille tarjottavia palveluita yhteistyössä muiden lapsi- ja perhejärjestöjen sekä yrityskumppaniensa kanssa. Liitto ottaa tarvittaessa kantaa lapsia, nuoria ja perheitä koskevaan päätöksentekoon, jotta yhteiskunnassamme päättäjät tekisivät lapsiystävällisiä sekä kasvatus- ja koulutusmyönteisiä päätöksiä. Suomen Vanhempainliiton toimintaa tukevat Sosiaali- ja terveysministeriö Veikkauksen tuotoilla, Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetushallitus. (Vanhempainliitto n.d.)

Suomen Vanhempainliitto järjestää lukemiseen liittyvää Kiedo meidät tarinaan -kampanjaa, jonka tavoitteena on ollut osallistaa erityisesti isiä, isoisiä tai muita miespuolisia läheisiä lukemaan lapsille kirjoja, jotta erityisesti pojat saisivat lukevan miehen mallin. Kampanjaa on toteutettu miesten viikolla ja se on huipentunut isänpäivään. Miespuolisia lapsen läheisiä on kannustettu lukemaan lapsen kanssa. Vuoden 2020 syksyllä kampanja järjestettiin sosiaalisen median haasteena, jossa isiä ja miehiä pyydettiin jakamaan sosiaalisen median kanavissa kuvia ja havaintojaan yhteisistä lukuhetkistä haasteessa määritetyillä aihetunnisteilla. Aikaisempina vuosina kampanjassa on kannustettu isiä ja miehiä menemään lukemaan lapsen päiväkotiryhmään, jotta lukevan miehen malli kannustaisi lapsia, erityisesti poikia, lukemaan enemmän.

Kiedo meidät tarinaan -kampanja järjestettiin ensimmäistä kertaa osana Suomen Vanhempainliiton Karuselli-hanketta vuoden 2020 syksyllä. Vuonna 2020 alkaneessa hankkeessa pyritään ratkaisemaan lasten hyvinvoinnin haasteita varhaiskasvatuksessa vah-

vistamalla vanhempien vertaisuutta, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä lisäämällä vuoropuhelua vanhempien ja päiväkodin välillä. Tavoitteena on löytää uusia keinoja tarttua varhaiskasvatusikäisten lasten ja näiden perheiden hyvinvointihaasteisiin. Lasten hyvinvointihaasteet voivat koskea kasvua tai oppimista sekä fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista hyvinvointia ja ne voivat näkyä sekä kotona että päivähoidossa. Hanketta toteutetaan yhteensä kuudessa pilottipäiväkodissa Lempäälässä, Mäntsälässä ja Vantaalla. (Vanhempainliitto 2020.)

4 Lapselle lukeminen ja sen merkityksellisyys

4.1 Vanhempien rooli lapsen lukutaidon kehityksessä

Lukutaito, johon kuuluu myös luettujen asioiden ymmärtäminen ja käyttäminen, on edellytys oppimiselle ja itsenäiselle osallistumiselle yhteiskunnassamme. Lukutaito on Suomessa korkealla tasolla. Lukutaitoa mittaavassa kansainvälisessä PIRLS 2016 -tutkimuksessa suomalaiset neljäsluokkalaiset sijoituivat viidenneksi tutkimukseen osallistuneiden maiden tuloksia vertailtaessa. (Leino ym. 2017: 5, 7, 14.) Myös PISA 2018 -tutkimuksen mukaan Suomessa nuorten lukutaito yltää maiden välisessä vertailussa kärkisijoille, vaikka lukutaidon taso onkin heikentynyt vuoteen 2000 verrattuna (Leino ym. 2019: 20, 122). Lukutaidon tason heikentymistä selittää heikoimpien lukijoiden osuuden kasvu sekä heikoimpien tulosten heikentyminen entisestään. Suuret erot lukutaidon tasossa nuorten välillä voivat osaltaan kasvattaa eriarvoisuutta ja vaikuttaa siihen, että osa nuorista syrjäytyy yhteiskunnasta. (Leino ym. 2019: 123, 124.)

Tutkimusten mukaan niin Suomessa kuin kansainvälisesti tyttöjen lukutaito on parempi kuin poikien (Leino ym. 2019: 122; Leino ym. 2017: 15). Suomessa poikia on enemmän kaikista heikoiten osaavien joukossa ja tyttöjä taas parhaiten osaavien joukossa. (Leino ym. 2019: 122–123.) Myös sosioekonominen tausta vaikuttaa vahvasti lukutaidon osaamisen taustalla. Suomalaisten nuorten lukutaitoa tarkasteltaessa huolenaiheeksi nousevat erityisesti sosioekonomiselta taustaltaan heikoimmassa asemassa olevat pojat. (Leino ym. 2019: 125.) Tukemalla perheitä lukemiseen liittyvissä asioissa varhaiskasvatuksen henkilöstön toimesta voitaisiin mahdollisesti vastata tähän huoleen. Varhaiskasvatuksen kautta tavoitetaan paljon perheitä lasten sukupuolesta ja sosioekonomisesta taustasta riippumatta, joten sen avulla eroja lukutaidon tasossa voitaisiin kenties kuroa umpeen.

PIRLS-tutkimuksessa todetaan, että vanhempien suhtautuminen lukemiseen on yhteydessä lasten lukutaitoon. Vanhemmat näyttävät lapselleen esimerkkiä lukemalla itse kotona ja antavat lapselle lukevan aikuisen mallin. Jos vanhemmat pitävät lukemisesta ja lukevat paljon, he todennäköisemmin myös kannustavat lasta lukemaan. Jos taas vanhemmat eivät pidä lukemisesta, voi kielteinen suhtautuminen lukemista kohtaan siirtyä myös lapselle. Tutkimuksen mukaan huolestuttavaa onkin, että vanhempien lukemisesta pitäminen on vähentynyt viime vuosina niin Suomessa kuin kansainvälisellä tasolla. (Leino ym. 2017: 36–37.)

Myös kodissa olevien kirjojen määrällä on todettu olevan merkitystä lasten lukutaidon kannalta. Jos vanhemmat harrastavat lukemista, on heillä usein enemmän kirjoja kotona. Vanhempien kiinnostus ja arvostus lukemista kohtaan välittyy herkästi lapselle. (Leino ym. 2017: 33–34.) PISA 2018 -tutkimuksen mukaan kiinnostus lukemiseen on yhteydessä lukutaidon tasoon ja Suomessa nuorten kiinnostus lukemiseen on vähentynyt. Myönteistä suhtautumista ja kiinnostusta lukemista kohtaan olisi tärkeää pyrkiä kasvattamaan koko yhteiskunnan toimesta. (Leino ym. 2019: 127.) Opinnäytetyömme kautta pyrimmekin jo varhaiskasvatuksessa ohjaamaan lapsia, vanhempia ja perheitä yhteisen lukuharrastuksen pariin.

Vanhempien vaikutus lapsen lukutaitoon on merkittävä jo varhaisessa vaiheessa. Vanhempien asenteiden ja lapselle antamansa mallin lisäksi myös varhaisten lukutaitoa tukevien toimien yhteys lapsen lukutaitoon on PIRLS 2016 -tutkimuksen mukaan selvä. Tutkimuksen mukaan Suomessa vanhemmat keskustelivat alle kouluikäisen lapsensa kanssa tehdyistä asioista ja lukivat kirjoja lapselleen melko paljon. 72 prosenttia vanhemmista oli lukenut kirjoja alle kouluikäiselle lapselleen usein. Kuitenkin ainoastaan 34 prosenttia vanhemmista oli keskustellut luetusta lapsensa kanssa usein ja 58 prosenttia vain harvoin. (Leino ym. 2017: 34–37.) Vanhemmilla on niin suuri merkitys varsinkin pienen lapsen lukuinnon syntymisessä, että on perusteltua ottaa heidät osaksi varhaiskasvatusikäisten lasten lukemista edistävän kampanjan kohderyhmää. Lapsille lukemisen lisäämisen ohella tässä opinnäytetyössä tavoitellaan myös luetusta keskustelemisen lisäämistä tukemalla vanhemman ja lapsen välistä lukemisen aikana tapahtuvaa vuorovaikutusta.

On hyvä tarkastella myös esteitä, joita vanhempien ja lasten yhteiselle lukemiselle on tutkittu olevan, jotta niitä voidaan yrittää purkaa. Esimerkiksi australialaisessa tutkimuksessa riskitekijöiksi vanhemman ja lapsen yhteisten lukutuokioiden puuttumiseen hahmottuivat muun muassa lapsen heikko keskittymiskyky, vanhempien matala koulutus-taso, perheen tulot, yksinhuoltajaperheet ja se, että vanhemmilla oli muu kuin englanti

kielitaustanaan. Tutkimuksessa löydettiin myös yhteys lapselle lukemattomuuden ja monien psykososiaalisten varoitusmerkkien noususta, jotka voivat mahdollisesti vaikuttaa lapsen elämään haittaavasti. (Taylor, Zubrick & Christensen 2016: 299–301.) Suomessa tehdyn tutkimuksen perusteella varhaiskasvatuksen henkilöstön kannattaakin kiinnittää huomiota siihen, että myös vanhempia, joilla on matala koulutustaso, kannustetaan lukemaan lapselle ja vanhemmille tuodaan ilmi heidän omien toimiansa tärkeyttä lapsen lukutaidon kehittymisen kannalta. Vanhempia olisi tärkeää kannustaa järjestämään lapsen kanssa yhteisiä lukuhetkiä kotona, vaikka lapsi ei itse osoittaisi kiinnostusta lukemista kohtaan. (Silinskas ym. 2010: 259.)

4.2 Lukeminen lapsen kehityksen tukena

Vanhemman ja lapsen yhteiset lukuhetket ovat merkityksellisiä lapsen lukutaidon kehittymiselle. Kirjojen lukeminen tukee lapsen kielellistä kehitystä. Lapsen sanavarasto karttuu, kun aikuinen lukee vivahteikasta kieltä sisältäviä kirjoja yhdessä lapsen kanssa. (Merisuo-Storm 2010: 21; Heikkilä-Halttunen 2018: 39.) Lapselle lukeminen tukee myös lapsen kognitiivista kehitystä, sillä lukemisen ensisijainen tavoite on ymmärtää. Luettaessa lapsi tekee tulkintoja, joita aikaisemmat kokemukset ohjaavat. Tarinan ymmärtäminen vaatii yksittäisten tapahtumien hahmottamisen lisäksi kykyä yhdistää tarinan eri osat toisiinsa. (Luomaniemi, Lepola & Salmela 2010: 4–5.) Kuvittamattomien satujen lukeminen tukee lapsen mielikuvitusta ja omien mielikuvien muodostamista, mikä on tärkeää myös luetun ymmärtämisen taidon kehittymisen kannalta (Aerila & Sarmavuori 2010: 40). Toisaalta kuvitetun kirjan katseleminen on lapselle usein esteettinen elämys ja eri tavoin kuvitettujen kirjojen katseleminen tukee lapsen visuaalisen silmän kehitystä (Heikkilä-Halttunen 2018: 63).

Lapselle satujen kuunteleminen voi olla taide- tai viihde-elämys, mutta saduilla on myös syvempi merkitys, sillä ne auttavat lasta rikastuttamaan identiteettiään rohkaisten kasvuun ja kehitykseen (Ojanen 1980: 11). Kun leikki-ikäiselle lapselle luetaan kirjoja, hän oppii tunne- ja sosiaalisia taitoja. Kuvakirjoissa käsitellään erilaisia aiheita oikeasta elämästä. Tärkeää saduissa on niiden herättämät tunne-elämykset. Luettujen kirjojen avulla lapsi voi oppia tunteiden tunnistamista ja niiden säätelyä sekä vuorovaikutustaitoja. Satujen kautta lapsi pystyy ottamaan etäisyyttä itseensä ja kehittämään empatiakykyään. (Ojanen 1980: 11; Heikkilä-Halttunen 2018: 39.) Kirjallisuus auttaa lasta käsittelemään erilaisten tilanteiden herättämiä tunteita, kuten pelkoa (Aerila & Sarmavuori 2010: 33), ja kertomalla esimerkiksi häpeästä, vihasta tai vääryydestä sadut harjoittavat lasta tuntemaan myös hankalia tunteita (Ojanen 1980: 24). Erityisesti uudemmissa

kirjoissa esitetään päähenkilön monenlaisia tunteita, joita kaikkia myös lapsella on lupa näyttää (Heikkilä-Halttunen 2018: 49).

Perinteiset kansansadut ovat syntyneet ihmisen tarpeesta hahmottaa elämää, mielentiloja ja erityisesti ihmismielen ristiriitatilanteita. Saduissa ihmisen sisäiset prosessit on usein käännetty visuaalisiksi kielikuviksi ja sadut voivat koskettaa ihmisen persoonallisuuden syvintä, tiedostamatonta aluetta. Monet tämän kaltaiset sadut ovatkin kulkeutuneet kulttuurista toiseen jo vuosisatoja. Satujen symboliikan kautta ihmisen on helpompaa ja turvallisempaa käsitellä vaikeitakin ongelmia. (Ojanen 1980: 13–14.) Lapsi voi saada tukea ja lohtua myös hyvin vaikeisiin aiheisiin lastenkirjallisuudesta. Surua tai muun kriisin, kuten läheisen kuoleman tai vanhempien eron kohdannutta lasta voidaan auttaa käsittelemään aihetta lukemalla siihen tarkoitettua kirjaa yhdessä. (Heikkilä-Halttunen 2018: 51–52.) Vanhemmatkin voivat saada tukea lapsiperhearjen haastaviin tilanteisiin, kun niiden käsittelyyn tartutaan lapsen kanssa kirjan kautta. Kuvakirjoissa erilaisia aiheita riittää lähes loputtomasti. Yhdessä voidaan lukea esimerkiksi kiukusta, nukkumaanmenosta, vanhempien väsymyksestä tai muista perheen elämässä ajankohtaisista aiheista. Hankaliakin asioita voi käsitellä lastenkirjallisuuden avulla, sillä lastenkirjoissa asiat kuitenkin päättyvät hyvin. (Heikkilä-Halttunen 2018: 49–51.)

Sadut ilmaisevat sanoin ja teoin asioita, joita lapsen mielessä liikkuu ja sopivat yhteen lapsen oman kokemusmaailman kanssa. Ne kuvaavat vähättelemättä lapsen pelkoja, kohdattuja vaikeuksia ja puhuvat ihmisen sisäisistä paineista. Sadut auttavat lasta tiedostamaan tunneristiriitonsa ja löytämään vastauksia johonkin senhetkiseen ongelmaan tai kysymykseen. Saduissa on tarjolla ratkaisumalleja, joita lapsi voi soveltaa itseensä. Lapsen tulevaisuuden toiveita voi rohkaista sadun kautta, sillä saduilla on rauhoittavia ja onnellisia loppuja. Saduilla on kaiken ikäisiin lapsiin keskeinen, lapsen mieltä vahvistava vaikutus. Sadun merkitys voi olla erilainen eri tilanteissa eikä se välttämättä ole kaikille lapsille sama. Lapsi pystyy vastaanottamaan saduista erilaisia asioita kehityksensä eri vaiheissa ja palata samaan satuun myöhemmin laajentaen sen merkityksiä. (Ojanen 1980: 17–19.)

Kaikkien edellä mainittujen lapsen kehitykselle myönteisten asioiden takia vanhempien kannustaminen lapselle lukemiseen on erityisen tärkeää. Tehtäväkokonaisuuden avulla pyritään muistuttamaan vanhempia kaikista näistä lukemiseen liittyvistä hyödyistä ja sitä kautta motivoimaan heitä lukemaan lapselle entistä enemmän. Tehtäväkokonaisuuden suunnittelussa korostetaan erityisesti satujen lukemisen merkitystä lapsen tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen kehittymisen tukemisessa.

4.3 Dialogiset lukuhetket

Sen lisäksi että lapselle luetaan, olisi tärkeää kiinnittää huomiota myös lukutilanteisiin. Aikuisen tulisi valita lapsen ikä- ja kehitystasolle sopivaa luettavaa, mutta lapsen motivaation kannalta on tärkeää, että lapsi saa olla valitsemassa kirjaa myös itse (Luomaniemi, Lepola & Salmela 2010: 5). Tärkeää olisi luoda lukuhetkestä lapselle myönteinen, sillä negatiivinen kokemus voi heijastua kielteisenä asenteena lukemista kohtaan ja näin vaikuttaa lapsen oppimistaitojen kehitykseen. Lapsuudessa noussut vastenmielisyys kirjojen lukemista kohtaan voi tutkimusten mukaan säilyä läpi elämän. Negatiivisen kokemuksen välttämiseksi kasvattajan tulee pyrkiä ohjaamaan tilanteen kulkua lapsen ehdoilla. (Luomaniemi, Lepola & Salmela 2010: 1–2.)

Pienen lapsen kanssa vietetyt rauhalliset lukuhetket ovat tärkeitä vanhemman ja lapsen yhteisiä hetkiä. Niissä painottuvat läheisyys, läsnäolo ja lapsen ajatusten kuunteleminen. Aikuisen lapselle antama kiireetön yhdessäolo kirjan parissa mahdollistaa lapselle kokemuksen siitä, että häntä arvostetaan. (Heikkilä-Haltonen 2018: 35.) Lapsen ja vanhemman välinen tunneside voi vahvistua yhteisten lukuhetkien myötä (Merisuo-Storm 2010: 22). Mukavat kokemukset esimerkiksi yhteisistä iltasatuhetkistä vanhemman kanssa edistävät myös lapsen myönteistä suhtautumista lukemiseen ja halua lukea myöhemmin itsenäisesti. Arjessa toistettavien hetkien kautta voi syntyä miellyttäviä lukemiseen liittyviä rutiineja, jotka kantavat aikuisuuteen asti. (Aerila & Kauppinen 2019: 19–21.)

Alle kouluikäiselle lapselle kirjojen lukeminen ja yhdessä luetuista asioista keskusteleminen on merkityksellistä lapsen lukutaidon kannalta (Leino ym. 2017: 34–35). Lapsen ja aikuisen yhteinen lukuhetki voidaan nähdä passiivisena tapahtumana, jos lapsi vain kuuntelee lukevaa aikuista. Keskustelemalla yhdessä lukuhetken aikana kirjan aiheista ja tapahtumista saadaan aikaan vuorovaikutusta. Näin lapsi saa mahdollisuuden opetella esimerkiksi kertomista, omien mielipiteiden ilmaisemista, kysymysten esittämistä ja vastausten muodostamista. (Heikkilä-Haltonen 2018: 66.)

Nivalan ja Rynänen (2019) mukaan dialogi on sosiaalipedagoginen käsite, joka liittyy ihmisten väliseen yhdenvertaiseen, vastavuoroiseen ja avoimeen kohtaamiseen sekä vuorovaikutukseen. Kasvatussuhteissa dialogi ei kuitenkaan voi täysin toteutua, sillä näihin suhteisiin kytkeytyy erityisiä kasvatuksellisia tavoitteita ja vastuuta. Dialogisuutta kohti on silti pyrittävä myös lapsen ja aikuisen välisissä kasvatussuhteissa, joissa on voitava toimia joustavasti tilanteen mukaan ja lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden. Dialogiseen kasvatussuhteeseen kuuluu myös, että lasta kannustetaan ajattelemaan ja

toimimaan itse. (Nivala & Ryyänen 2019: 113, 115-116.) Lapselle lukemisen yhteydessä puhutaan dialogisesta lukemisesta. Dialogisessa lukemisessa korostuu vuorovaikutus lapsen ja hänelle lukevan aikuisen välillä. Aikuisen tehtävänä on havainnoida lasta sensitiivisesti ja valita lapsen kehitystasoon sopivia keinoja tukea lasta esimerkiksi tarinan ymmärtämisessä tai uusien sanojen oppimisessa. Aikuinen kyselee lapselta kirjaan liittyviä kysymyksiä ja rohkaisee lasta osallistumaan aktiivisesti lukutilanteessa. Lapsen yksilöllisistä tarpeista, iästä ja kielellisistä taidoista riippuen kysymykset voivat olla yksinkertaisia ja liittyä esimerkiksi kirjan kuviin. Lapsen taitojen karttuessa hänelle voidaan esittää monimutkaisempia kysymyksiä, jotka vaativat pidempiä vastauksia. (Merisuo-Storm 2010: 23.)

Lukutilanteen tulisikin olla molemminpuolinen, vuorovaikutuksellinen yhdessäolon hetki. Vastavuoroisuus on tärkeää, eikä aikuisen pitäisi lukea lapselle ääneen velvollisuudentunnosta, sillä silloin lapsikin kokee hetken merkityksettömänä. Sadun ääneen lukemisen ei siis tulisi olla vain tiedon siirtämistä eteenpäin, vaan yhteisten elämysten kokemista. Yhteisessä vuorovaikutuksellisessa lukuhetkessä lapsi voi turvautua aikuiseen ja aikuinen voi auttaa häntä käsittelemään tunteitaan, esimerkiksi jos tarinassa tulee eteen jännittäviä tai surullisia tapahtumia. (Ojanen 1980: 40–41.) Lukiessaan aikuinen voi kuvata asioita ja ihmisiä sekä nimetä kirjan tapahtumia ja yhdistää niitä myös lapsen kokemuksiin. Rohkaisemalla lasta tekemään omia päätelmiään kirjasta, aikuinen tukee lapsen ymmärtämisen strategioiden syntymistä. Ohjaavalla keskustelulla aikuinen voi tukea lapsen ymmärtämisen kehittymistä sekä tuoda esille tarinan tapahtumien yhteyksiä johdatteluvien kysymysten ja kommenttien avulla. (Luomaniemi, Lepola & Salmela 2010: 6.) Lapsen voi myös rauhassa antaa itse pohtia tarinaa kuuntelemisen jälkeen ja antaa lapsen viipyä sadun herättämien ajatusten ja tunteiden äärellä ilman, että aikuinen lähtee heti tulkitsemaan ja selittämään sadun sanomaa lapselle (Ojanen 1980: 19).

Vanhempien ohjaamisesta kohti vuorovaikutuksellisempaa lukemista on saatu hyviä tutkimustuloksia esimerkiksi israelilaisessa tutkimuksessa. Kun vanhemmille annettiin konkreettisia tapoja keskustella lapsen kanssa luetusta kirjasta, lisäsi se vuorovaikutusta lapsen ja vanhemman välillä myös muissa lukutilanteissa. Tutkijoiden mukaan on tärkeää kiinnittää huomiota järjestykseen, jossa eri aiheita keskusteluissa käsitellään. Tutkimuksen aikana keskustelua ohjattiin käymään ensin kirjan tapahtumiin ja juoneen liittyen, ja vasta seuraavalla lukukerralla vanhempi ja lapsi tarkastelivat yhdessä hahmojen tunteita ja sisäisiä ajatusmaailmoja. Tämän jälkeen vanhempaa ohjattiin yhdistämään tarinan tapahtumia ja siinä esiintyvien hahmojen tunteita lapsen omaan elämän-

piiriin ja kokemuksiin. Tutkijoiden mukaan näillä keinoilla vahvistetaan lapsen sanavaraston karttumista sekä kognitiivisten ja sosioemotionaalisten taitojen kehittymistä. (Aram, Fine & Ziv 2013: 111, 114, 118.) Kyseistä järjestystä pyritään hyödyntämään myös tehtäväkokonaisuuden rakentamisessa.

Myös lapsen iällä ja kehitystasolla on merkitystä lukuhetkien kannalta. Aikuisen ohjaaman keskustelun tulisi olla lapsen iän ja kehitystason mukaista (Merisuo-Storm 2010: 23). Lapsen lukuharrastuksen voi aloittaa jo ensimmäisten kuukausien aikana kuvakirjojen yhteisellä katselulla aikuisen jutellessa kuvista lapselle (Karvonen & Lehtinen 2009: 10). 1,5 vuoden iässä lapsen kiinnostus kieltä kohtaa lisääntyy ja lapsi alkaa pyytää aikuista lukemaan kirjoja. Lapsi on kiinnostunut kuvakirjoista yksinkertaisine tarinoineen ja haluaa usein kuulla ne kerta toisensa jälkeen. Toisto lisää lapsen sanavarastoa. (Karvonen & Lehtinen 2009: 17.) Kaksivuotias lapsi istuu mielellään aikuisen sylissä lukemista kuunnellen ja keskustellen kuvista (Karvonen & Lehtinen 2009: 18). Taaperoikäisen lapsen kanssa kuvakirjojen kautta tarkastellaan hänelle läheisiä arkisia asioita. Tietyn kirjan avulla voidaan vastata johonkin lapsen yksittäiseen tarpeeseen. (Heikkilä-Haluttunen 2018: 39.)

Neljävuotiaalle lapselle on tyypillistä samaistua satuhahmoihin, tytöille prinsessoihin ja pojille erilaisiin sankareihin (Karvonen & Lehtinen 2009: 24). Viisivuotiaalle lapselle voi lukea jo pidempiäkin tarinoita sekä monipuolisempia kirjoja, kuten tietokirjoja sekä satukirjoja kuvakirjojen lisäksi (Karvonen & Lehtinen 2009: 28). Monipuolisesti kuvakirjoja lapsen kanssa lukemalla hieman vanhempi lapsi voi tutustua myös helposti ihmisten moninaisuuteen ja toisaalta samankaltaisuuteen, toisenlaisiin kulttuureihin sekä oppia kunnioittamaan erilaisuutta (Heikkilä-Haluttunen 2018: 43). Monet lapset oppivat lukemaan jo esiopetusvuonna ja päiväkodissa harjoitellaankin lukemista valmistelevia taitoja kuten satujen kuuntelua, kirjaimia, riimittelyä ja äänteitä (Karvonen & Lehtinen 2009: 31).

Vastavuoroisuus, lapsilähtöisyys ja lapsen ikätaso ovat tärkeitä asioita, joiden mukaisesti aikuisen tulisi lukutilanteissa mukauttaa toimintaansa. Lukemisen pitäisi olla lapselle mukava tapa viettää aikaa yhdessä aikuisen kanssa. On siis tärkeää, että nämä asiat otetaan huomioon materiaalin suunnittelussa. Dialogiseen lukemiseen ja vanhempien opastamiseen kiinnitetään erityistä huomiota, jotta tehtäväkokonaisuus lisäisi myös vuorovaikutusta ja lasten yksilöllistä huomioimista lukuhetkissä.

4.4 Lukeminen varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä

Varhaiskasvatuksen toimintaympäristöön suunnitellun materiaalin tulee vastata varhaiskasvatuksen sisällöllisiin tavoitteisiin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti varhaiskasvatuksessa toteutetaan monipuolista pedagogista toimintaa. Pedagogisen toiminnan avulla varhaiskasvatuksessa pyritään vahvistamaan lasten laaja-alaista osaamista, jollaista tarvitaan muuttuvassa maailmassa. Kyseinen osaaminen on kokonaisuus, joka sisältää tietoja, taitoja, arvoja, asenteita ja tahdon. Se on jaettu viiteen osa-alueeseen, joita ovat ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito ja tieto- ja viestintä- teknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 23–24.) Esimerkiksi oppimisen ja ajattelun sekä monilukutaidon kehittymisen tukemiseksi varhaiskasvatuksessa tarjotaan lapsille laajasti erilaisia kirjoja ja kirjallisuutta sekä kiinnitetään huomiota aikuisen antamaan malliin (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 26). Kirjallisuuden hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa tasa-arvoistaa lasten lähtökohtia, mutta ei korvaa täysin kodin myönteistä asennetta. Varhaiskasvatuksessa tulisikin auttaa ja valistaa huoltajia kirjojen käytössä. (Aerila & Sarmavuori 2010: 40.)

Lapsilähtöisyys on tärkeä osa toiminnan suunnittelua. Lasten kiinnostuksen kohteiden, vahvuuksien ja tarpeiden pitää ohjata pedagogista toimintaa ja sen suunnittelua. Kun opittavat asiat ovat mielenkiintoisia, edistää se lasten oppimista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 36, 22.) Pedagogisen toiminnan tavoitteet ja sisällöt on varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kiteytetty oppimisen alueiksi. Yksi oppimisen alueista on kielten rikas maailma, jonka tehtävänä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien kehittymistä ja lukeminen on yksi sen osa-alueista. Henkilöstön tulisi pyrkiä toimintaan, joka herättäisi ja lisäisi lasten kiinnostusta kirjoitettua kieltä kohtaan, vähitellen myös lukemisen sekä kirjoittamisen suhteen. Lapsille tulisi tarjota mahdollisuudet tutustua monipuolisesti lastenkirjallisuuteen. Lapsia tulisi rohkaista kertomaan tarinoita myös itse sekä kirjoittamaan ja lukemaan leikillisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 40–42.) Vierailut kirjastoon nähdään oppimisympäristöjä rikastuttavana tekijänä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 35).

Kirjallisuuskasvatus pitää yleisesti sisällään ääneen lukemista ja kerrontaa. Tarkoitus on luoda kirjallisuuden kokemiselle, kuunteluelämykselle ja oppimiselle otollinen ympäristö, jossa lapsi voi laajentaa, rikastuttaa, jäsentää ja muotoilla sekä uusia että aikaisempia kokemuksiaan. Kuunteleva lapsi saattaa elää tarinaa kokonaisvaltaisesti jopa fyysisesti liikkuen, äännellen tai elehtien. Lapselle tulisi siis antaa tilaa ja mahdollisuus

osallistua omalla tavallaan, kuitenkin siten, ettei muita kuuntelijoita häiritäisi. Pedagogisesti onnistunutta toimintaa on silloin kun lukutilanteessa syntyy lapsen huomioon ottava vuorovaikutus, joka mahdollistaa molemminpuolisen eläytymisen kirjallisuuden tulkitsemista ja lukija itsekin luottaa ja nauttii tarinan voimasta. (Heinonen 2001: 201–202.)

5 Kehittämistehtävä

Kehittämistehtävänä on suunnitella ja toteuttaa valtakunnallisesti varhaiskasvatuksessa hyödynnettävä materiaali, jonka tavoitteena on herättää lasten lukuintoa. Materiaalin avulla on tarkoitus ohjata myös vanhempia lukemaan lapsille, ja siten lisätä laadukkaita lukuhetkiä perheiden arjessa. Kehittämistehtävä vastaa Suomen Vanhempainliiton tarpeeseen kehittää uutta varhaiskasvatukseen suunnattua materiaalia Kiedo meidät tarinaan -kampanjaa varten. Lapsille lukemiseen kannustavan kampanjan taustalla on tavoite lukutaidon vahvistamisesta, mikä on tärkeää, sillä lukutaidon taso on heikentynyt. Lapsen lukuintoa herättämällä voidaan tukea lukutaidon kehittymistä jo varhaislapsuudessa ja siten voidaan parhaimmillaan edistää elinikäistä oppimista sekä itsenäistä osallistumista yhteiskunnan toimintaan.

Suomen Vanhempainliiton omien tavoitteiden mukaisesti materiaalin tulisi olla varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien välistä yhteistyötä tukevaa. Vanhemmilla on muutoinkin keskeinen rooli varhaiskasvatustilanteiden lasten lukuinnon syttymisessä ja lukuharrastuksen ylläpitämisessä. Pienille lapsille suunnatun lukemisaikaisen materiaalin suunnittelussa on siis tärkeää huomioida vanhempien tukeminen kasvatustyössä. Lapsen lukuintoa voidaan herätellä myönteisten lukukokemusten kautta, joten on tarkoituksenmukaista kiinnittää huomiota myös lukutilanteiden laatuun. Sen vuoksi materiaalin tarkoituksena on ohjata aikuisia kohti dialogista lukemista, jolloin aikuinen mukauttaa toimintaa yhteisen lukuhetken aikana lapsen kehitystason ja tarpeiden mukaisesti ja lapsi osallistuu aktiivisesti keskusteluun. Näin mahdollistuu lapsen kehityksen monipuolinen tukeminen vuorovaikutuksellisten ja lapselle mielekkäiden lukuhetkien kautta. Koska materiaali on suunnattu käytettäväksi varhaiskasvatuksessa, sen suunnittelua ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaiset sisällöt ja tavoitteet. Materiaalia koskevien valintojen tulee olla pedagogisesti perusteltuja.

Lähdekirjallisuuteen perehtymisen kautta ja tavoitteisiin vastataksemme päätimme toteuttaa materiaalin lukemiseen kannustavana tehtäväkokonaisuutena, joka on suunnattu yhteisesti lasten, vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön käyttöön. Suomen Vanhempainliitto julkaisee materiaalin sähköisesti osana Kiedo meidät tarinaan -

kampanjaa, jonka kautta sen on mahdollista tavoittaa useita varhaiskasvatusyksiköitä eri puolilta Suomea.

6 Menetelmälliset ratkaisut

Teemme monimuotoisen opinnäytetyön, jonka avulla opastamme käytännön toimintaa ammatilliseen käyttöön suunnatulla materiaalilla (Vilkkä & Airaksinen 2003: 9). Monimuotoinen opinnäytetyömme koostuu tuotoksesta ja kirjallisesta raportista, jossa käsittelemme konkreettisen tuotoksen saavuttamiseksi käytettyjä keinoja (Vilkkä & Airaksinen 2003: 51). Tuotoksemme on työelämäkumppanin tilaama materiaali eli tehtäväkokonaisuus, joka koostuu lukemisasiheisista tehtävistä sekä niiden tekemistä tukevista muista osioista. Tässä luvussa kuvaamme, millaiset tekijät ohjaavat tehtäväkokonaisuuden suunnittelua, jotta se vastaisi kiitettävästi kehittämistehtävään.

6.1 Tehtäväkokonaisuuden kohderyhmä

Tehtäväkokonaisuuden kohderyhmänä ovat ensisijaisesti varhaiskasvatukseen lapset, mutta siihen kuuluvat lisäksi myös varhaiskasvatuksen henkilöstö ja lasten vanhemmat. Tehtäväkokonaisuuden suunnittelun kannalta olennaisia tekijöitä ovat materiaalin käytettävyyden rajaamassamme kohderyhmässä ja varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä sekä asiasisällön sopivuus, informatiivisuus, selkeys ja houkuttelevuus kohderyhmälle (Vilkkä & Airaksinen 2003: 53). Koska tehtävien on tarkoitus kannustaa lapsia lukemisen pariin, huomioimme niiden suunnittelussa soveltuvuuden lapsille ja toteutamme lasten mielenkiintoa herättäviä ja ylläpitäviä tehtäviä. Lasten aktiivinen toimijuus on tärkeää mahdollistaa, jotta he eivät olisi vain ääneen lukevan aikuisen passiivinen yleisö (Heikkilä-Halttunen 2018: 66).

Huomioimme suunnittelussa kohderyhmän moninaisuuden. Ääneen lukeminen sopii kaikenikäisille lapsille (Karvonen & Lehtinen 2009: 50), ja samassa varhaiskasvatuksen lapsiryhmässä voi olla hyvinkin eri ikäisiä, 0–6-vuotiaita lapsia. Pyrimme suunnittelemaan tehtäväkokonaisuuden siten, ettei se rajaa ketään ulkopuolelle kehitystason vuoksi. Tämän huomioiminen mahdollistaa tehtäväkokonaisuuden valtakunnallisen käytön moninaisissa lapsiryhmissä ja siten arjen lukuhetkien lisäämisen mahdollisimman monelle lapselle. Tekemällä tehtäviä yhdessä aikuisen kanssa voidaan mahdollistaa jokaiselle lapselle omaa kehitystasoaan vastaava tuki. Aikuisia ohjataan materiaalin avulla suhteuttamaan antamansa tuki lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Suunnittelemme tehtävänannot siten, että luettavat kirjat on mahdollista valita joustavasti

lapsen ikätason ja äidinkielen mukaan. Lapsen hahmottamiskyvyn ja osallistumisen tueksi luodaan tehtäväkokonaisuutta varten kuvitukset. Aiheeseen liittyvillä kuvituksilla voidaan tukea erityisesti niitä lapsia, joilla suomi on toisena kielenä. Edellä mainitut asiat huomioimalla pyrimme informatiivisuuteen, selkeyteen sekä asiasisällön sopivuuteen laajan kohderyhmän kaikille osapuolille.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö ja lasten vanhemmat ovat merkittävässä asemassa mahdollistamassa lasten osallistumisen tehtävien tekoon, joten huomioimme myös heidät kohderyhmänä. Henkilöstö tekee päätöksen materiaalin hyödyntämisestä työkaluna ja vanhemmat tukevat lapsia tehtävissä osallistuen niiden tekemiseen. Siten on olennaista huomioida, että tehtäväkokonaisuus olisi myös aikuisille kutsuva ja motivoiva. Henkilöstön kannalta huomioimme tehtäväkokonaisuuden suunnittelussa sen helppokäyttöisyyden ja soveltuvuuden varhaiskasvatuksen erilaisissa lapsiryhmissä. Vanhempien kannalta on tärkeää suunnitella tehtäväkokonaisuus sellaiseksi, että se ohjaisi laadukkaisiin lukuhetkiin kodeissa ja vanhemmat innostuisivat tekemään tehtäviä lastensa kanssa. Perheiden elämäntilanteet ja voimavarat vaihtelevat, joten pyrimme pitämään tehtävänannot matalalla kynnyksellä tehtävinä, jotta mahdollisimman monen vanhemman on helppoa tarttua niihin. Suunnittelemme osan tehtävistä myös varhaiskasvatuksessa tehtäviksi, jotta jokainen lapsi saa mahdollisuuden osallistua niiden tekemiseen, silloinkin kun tehtäviä ei kotona tehtäisi.

6.2 Sisällölliset vaatimukset ja sovellettavuus

Laadukkaan materiaalin tuottamiseksi yhdistämme tuotoksessamme ammatillisen teoreettisen tiedon ammatilliseen käytäntöön ja perustelemme tehdyt valinnat teoreettisesti (Vilka & Airaksinen 2003: 41–42). Tehtäväkokonaisuuden sisällölliset vaatimukset pohjautuvat sille asetettuihin tavoitteisiin ja sisällön tulee perustua lukemisasiheiseen teoriaan ja tutkimustietoon. Suunnittelemiemme tehtävien kautta pyrimme toteuttamaan kehittämistehtävän tavoitteita eli niiden on tarkoitus olla lasten lukuintoa herätteleviä ja lisätä vuorovaikutuksellisia lukuhetkiä arjessa. Lisäksi tehtävien tulee olla varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti pedagogisesti perusteltuja ja tukea lapsen kehitystä ja oppimista monipuolisesti, jotta materiaali soveltuu toimintaympäristössä käytettäväksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 28). Huomioimme tehtävänannoissa myös työelämäkumppanin osoittamat erityistoiveet eli vanhempien kanssa toteutettavan toiminnan ja vanhempien kutsumisen päiväkotiin lukemaan monipuolisen lukevan aikuisen mallin tarjoamiseksi.

Tehtäväkokonaisuuden tavoitteena on lisätä laadukkaita lukuhetkiä lasten arjessa, minkä mahdollistamiseksi on tärkeää ohjata aikuisia niiden toteuttamiseen ja ylipäätään syventää heidän tietämystään lukemisen merkityksellisyydestä. Vanhempien ohjaaminen luetusta keskustelussa on todettu hyväksi keinoksi edistää vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen toteutumista lukuhetkissä (Aram, Fine & Ziv 2013: 118). Huomioimme informatiivisuuden sisällyttämällä tehtäväkokonaisuuteen aikuisille suunnattua tietoa lapselle lukemiseen ja erityisesti dialogiseen lukemiseen liittyvistä hyödyistä sekä ohjeita dialogisen lukemisen toteuttamiseen käytännössä. Tarkoituksena on siten myös motivoida vanhempia osallistumaan tehtävien tekemiseen. Pyrimme tarjoamaan tietoa helposti lähestyttävässä, tiiviissä ja selkeässä muodossa.

Otamme tehtäväkokonaisuuden suunnittelussa huomioon, että se on tarkoitettu koko lapsiryhmän yhteisen toiminnan tueksi. Osa tehtävistä suunnitellaan varhaiskasvatuksen lapsiryhmässä tehtäväksi, minkä lisäksi lapset ja vanhemmat tekevät annettuja tehtäviä omissa kodeissaan. Jotta kaikki tehtävät olisivat osana ryhmän yhteistä toimintaa, suunnittelemme osaksi kokonaisuutta mahdollisuuden kerätä merkkejä tehdyistä tehtävistä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Merkkien avulla ryhmissä voidaan seurata myös sitä, kuinka kodeissa osallistutaan tehtävien tekoon, eivätkä ne jää irrallisiksi ryhmän toiminnasta. Yhteiseen päämäärään pyrkimisen avulla pyritään tukemaan sitoutumista ja innokkuutta tehtävien tekemiseen. Tehtävien tekemisen seuranta voidaan hyödyntää myös Kiedo meidät tarinaan -kampanjan kautta mahdollisesti järjestettävissä lukuhaasteissa. Suunnittelussa huomioimme, että tehtäväkokonaisuuden tavoite ei kuitenkaan ole kannustaa suorittamiseen ja kilpailuun, vaan mukavaan yhdessä tekemiseen.

Tarkoitamme sovellettavuudella sitä, että tehtäväkokonaisuus sopii mahdollisimman monen varhaiskasvatusyksikön käyttöön. Suunnittelussa otamme huomioon sovellettavuuden siten, että materiaalia on mahdollista hyödyntää eri tavoin ja joustavasti erilaisilla aikatauluilla, kuten koko toimintakauden ajan suoritettavana kokonaisuutena, intensiivisesti viikon mittaisena toteutuksena tai yksittäisinä tehtävinä. Tämä edellyttää ehyttä kokonaisuutta, jonka yksittäiset tehtävät eivät ole kuitenkaan toisistaan riippuvaisia. Toisistaan riippumattomat tehtävät mahdollistavat myös sen, että henkilöstö voisi rakentaa niistä juuri omalle ryhmälleen sopivan kokonaisuuden valitsemalla ryhmän tarpeita palvelevat tehtävät. Panostamalla sovellettavuuteen tehtäväkokonaisuus kestää aikaa ja motivoi käyttöönsä yhä uudestaan vakiinnuttaen lukuhetkien paikkaa perheiden ja varhaiskasvatusyksiköiden arjessa. Tehtäväkokonaisuuden käytöstä ja erilaisista soveltamistavoista tehdään selkeät ohjeistukset henkilöstöä varten.

Tehtäväkokonaisuus tulee osaksi verkossa markkinoitua Kiedo meidät tarinaan -kampanjaa, joten sen tulee olla sähköisessä muodossa levitettävä. Sähköinen muoto mahdollistaa myös tulostamisen, joka helpottaa kokonaisuuden hyödynnettävyyttä varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä. Tulostettuna kokonaisuuden saa esille toimitiloihin, jossa sitä voidaan helposti tutkia yhdessä lasten kanssa. Sähköinen muoto mahdollistaa materiaalin jakamisen vanhemmille niin sähköpostitse kuin tulosteena. Tallennamme materiaalin PDF-muodossa siten, että sen suomenkieliset tekstit on mahdollista kopioida ja liittää sähköiseen käännöspalveluun, jolloin materiaalia voivat hyödyntää myös muun kieliset vanhemmat.

6.3 Kielellinen ilmaisu ja visuaalinen toteutus

Monimuotoiselle opinnäytetyölle ominaisesti on tehtäväkokonaisuuden päämäärien tueksi olennaista luoda kokonaisilme hyödyntäen viestinnällisiä ja visuaalisia keinoja. Esimerkiksi oppaassa käytettävät tekstit suunnitteleme kohderyhmää palveleviksi ja ilmaisun tekstin tavoitteita, sisältöä, vastaanottajaa sekä tekstilajia palvelevaksi. (Vilkkä & Airaksinen 2003: 51.) Tehtäväkokonaisuuden kielellisessä ilmaisussa huomioimme lapset ja vanhemmat välttämällä ammatillisia ilmaisuja pyrkien sen sijaan helposti lähestyttäviin ilmaisuihin. Siten pyrimme keksimään esimerkiksi tehtäväkokonaisuudelle lasten näkökulmasta houkuttelevamman nimen. Tehtävänantojen suunnittelussa pyrimme lapsilähtöisyyteen, esimerkiksi tekstin luomisessa hyödynnämme tarinankerrontaa, jotta tehtävänannot olisivat lapsia kiinnostavia ja motivoivia. Tarinan muotoon kirjoitetut tehtävänannot voivat myös orientoida dialogiseen lukemiseen, kun niitä pohditaan yhdessä lapsen ja aikuisen kesken.

Luomalla tehtäväkokonaisuuteen visuaalisen ilmeen pyrimme tukemaan materiaalin käytettävyyttä varhaiskasvatuksen lapsiryhmissä ja lisäämään materiaalin houkuttelevuutta lapsille. Olennainen osa tehtäväkokonaisuuden toteutusta onkin sen kuvitus. Koska tehtäväkokonaisuudessa keskitytään lastenkirjallisuuteen, otamme kuvituksessa ja taitossa vaikutteita kuvakirjoista. Lasten mielenkiinnon huomioiminen on tärkeää myös materiaalissa käytettyjen värien valinnoissa. Luomme materiaalia varten sen eri osioissa toistuvan värimaailman yhtenäisyyden tueksi. Värien käytössä on olennaista huomioida kuitenkin myös sivujen tulostettavuus. Kiinnitämme huomiota myös tekstin muotoiluun, esimerkiksi kirjasintyyppin valinnalla voidaan tukea tekstin selkeyttä ja luetavuutta.

Tehtäväkokonaisuuden suunnittelussa sovellamme ajatusta viidennen dimension toimintaympäristöstä, jonka avulla lapsiryhmälle voidaan järjestää erilaista tavoitteellista

pedagogista toimintaa ja ongelmanratkaisua vaativia tehtäviä mielikuvitusmaailmaa hyödyntäen. Viides dimensio mahdollistaa sen, että lapset pitävät toimintaa leikkiin kuuluvana haasteena ja osana seikkailua, jolloin tehtävien suorittaminen on mielekästä. Usein leikkiin liittyy salaperäinen hahmo, joka ohjailee toimintaa. Tällöin aikuinen ei suoraan anna lapsille tehtäviä, vaan aikuiset voivat toimia lasten kanssa tasavertaisina seikkailijoina hahmon ohjeita seuraten. (Hakkarainen 2002: 80–81.) Hyödynnämme työssämme näitä viidennen dimension toimintaympäristön perusajatuksia luomalla tehtäväkokonaisuutta varten hahmot, jotka antavat lapsille ja aikuisille yhteisiä tehtäviä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatuksen ja sen oppimateriaalien tulisi olla sukupuolisensitiivisiä sekä sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 30, 33), minkä huomioimme myös tehtäväkokonaisuuden ja erityisesti hahmojen suunnittelussa. Sukupuolisensitiivisyys tai sukupuolietoisuus on eri sukupuoliin kohdistuvien kulttuuristen ja sosiaalisten käsitysten ja ennakkoluulojen tietoista tunnistamista sekä sukupuoleen liittyvien stereotyyppien kriittistä arviointia ja sukupuolten moninaisuuden tiedostamista (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2020). Tarkkaan harkittujen sukupuolisensitiivisten hahmojen kautta pyrimme mahdollistamaan lasten samaistumisen hahmoihin yhdenvertaisesti sekä innostumaan lukemisesta sukupuolesta riippumatta.

7 Tehtäväkokonaisuuden esittely

Suunnittelemamme tehtäväkokonaisuus on nimeltään Lantun ja Ruutin lukuseikkailu, ja se koostuu kahdeksasta lasten lukuinnon herättämiseen tähtäävästä tehtävästä sekä vanhemmille ja henkilöstölle suunnatusta tietoiskusta. Kokonaisuuteen kuuluu myös käyttöohjeet varhaiskasvatuksen henkilöstölle, lapsille ja vanhemmille suunnattu kutsu lukuseikkailuun sekä Lantun ja Ruutin hyvästit. Olemme suunnitelleet rakenteen ja sisällön siten, että ne lisäisivät arjen lukuhetkien määrää ja ohjasivat dialogisen lukemisen toteutumiseen. Lastenkirjaa muistuttavan tehtäväkokonaisuuden kuvittamisesta vastasi Noora Sankila. Mukana seikkailevat eläinhahmot Lanttu ja Ruuti, jotka kutsuvat lapsiryhmän ja aikuiset mukaansa lukuseikkailuun.

Pyytäessään meitä kehittämään uutta materiaalia Kiedo meidät tarinaan -kampanjaa varten yhteyshenkilömme Suomen Vanhempainliitolta eivät halunneet antaa tarkempia ehtoja sen toteutukselle, sillä he toivoivat tuoretta näkemystä. Kampanja on aikaisemmin suunnattu pojille ja miehille, mutta Suomen Vanhempainliitolle sopi ehdotuksemme

kehittää materiaalia, joka suuntautuisi inklusiivisen varhaiskasvatuksen periaatteen mukaisesti kaikille varhaiskasvatusikäisille lapsille sukupuolesta riippumatta. Materiaalille annettujen tavoitteiden sekä lähdekirjallisuuden pohjalta ideoimme lukemisasiheisen tehtäväkokonaisuuden, jonka Suomen Vanhempainliiton yhteyshenkilöt näkivät toimivana työkaluna varhaiskasvatuksessa hyödynnettäväksi. Pyysimme palautetta prosessin eri vaiheissa satunnaisilta kohderyhmän edustajilta, minkä kautta vahvistui vanhempien ja lasten mahdollinen kiinnostus suunniteltujen tehtävien tekemiseen.

Tehtäväkokonaisuutta on tarkoitus hyödyntää varhaiskasvatuksen tuokioissa, joissa henkilöstö ohjaa sen tehtäviä koteihin ja lapsiryhmässä toteutettaviksi. Tehtäviin sitoutumisen ja yhteisen päämäärän vahvistamiseksi tehdyistä tehtävistä voidaan kerätä merkkejä yhdessä lapsiryhmän kesken. Tehtävänannot koostuvat vaihtuvan teeman mukaisista havainnollistavista tarinoista, varsinaisesta tehtävänannosta sekä merkkien keräämiseen varatusta tilasta. Nämä yksittäistä tehtävänantoa koskevat elementit ovat kokonaisuudessa yhdellä aukeamalla kuvan 1. esimerkin mukaisesti. Havainnollistava tarina on asetettu aukeaman vasemmalle sivulle ja tehtävänanto sekä merkkien keräämiseen varattu tila oikealle. Tulostettuna aukeama toimii myös päiväkodin seinään kiinnitettävänä julisteena, jota voidaan varhaiskasvatuksen tuokioissa tutkia yhdessä lapsiryhmän kanssa ja sama tehtävänanto voidaan lähettää koteihin sähköisesti pdf-muodossa tai tulostettuna. Lapset voivat merkitä toteutuneet tehtävät oppimisympäristön seinällä olevaan yhteiseen tehtäväjulisteeseen niille varatulle paikalle esimerkiksi leimasimella tai tarralla.

Kuva 1. Esimerkki tehtävänannosta

Viidennen dimension toimintaympäristön ajatusta soveltaen loimme tehtävien tueksi tarinoissa esiintyvät hahmot, joiden nimeksi annoimme Lanttu ja Ruuti. Hahmojen nimet ja ulkonäöt suunniteltiin sukupuolineutraaleiksi ja ulkomuodot eläinhahmoiksi, sillä emme halunneet määritellä hahmojen kulttuurista taustaa tai ihonväriä. Tarkoituksena oli luoda hahmot, joihin jokainen lapsi voisi samaistua riippumatta omasta taustastaan tai sukupuolestaan. Eläinhahmot ja heidän nimensä tuovat materiaaliin myös tavoiteltua sadun maailmaa ja lisäävät tarinan leikkisyyttä. Hahmojen nimet ovat tuttuja sanoja, mutta harvinaisia lasten niminä, jottei ryhmässä välttämättä olisi samannimisiä lapsia. Tehtäväkokonaisuus pyrkii osaltaan luomaan sukupuolisensitiivistä ja tasa-arvoista varhaiskasvatusta, sillä perinteiset sukupuoliroolit elävät varhaiskasvatuksessa yhä vahvasti ja muuttuvat vain, jos kasvattajat lakkaavat ohjaamasta lapsia perinteisten sukupuolikäsitysten mukaisesti (Ylitapio-Mäntylä 2012: 72).

Kuvitus luotiin tukemaan tehtäväkokonaisuuden tavoitteita ja siihen on panostettu erityisesti, jotta tehtäväkokonaisuus olisi helposti lähestyttävä ja houkuttava. Materiaalissa toistuvasta värimaailmasta tehtiin rikas, mutta tulostettavuuden vuoksi värejä on käytetty kuitenkin maltillisesti ja tausta jätettiin kaikilla sivuilla valkoiseksi. Kuvitusvalinnoista rakentuukin tehtäväkokonaisuuden yhtenäinen ja tunnusomainen tyyli. Leipätekstin kirjasintyyppi on valittu perinteiseen lastenkirjan ulkoasuun nojaten. Käytetty kirjasintyyppi on päätteellinen eli antiikva, jota käytetään yleisesti painotuotteissa, kuten

kirjoissa. Valinnassa on huomioitu tekstin luettavuus ja käytetty kirjasinkokoa 12 pt, jotta teksti ei olisi liian pientä.

Tehtäväkokonaisuuteen sisältyy ohje varhaiskasvatuksen henkilöstölle sen käytöstä ja erilaisista soveltamismahdollisuuksista. Ohjeet kannustavat henkilöstöä vuorovaikutukselliseen työtapaan lasten ja vanhempien kanssa. Materiaalin informatiivisuuden vaatimukseen on vastattu aikuisille suunnatulla tietoiskulla, jossa kerrotaan lukemisen tärkeydestä ja ohjeistetaan dialogiseen lukemiseen. Tietoisku on tarkoitettu jakaa vanhemmille tehtävien tekemisen tueksi, joten dialogisesta lukemisesta käytetään ilmaisua vuorovaikutuksellinen lukuhetki, välttämällä siten turhan ammatillista ilmaisua. Tehtäväkokonaisuutta kutsutaan samasta syystä lukuseikkailuksi, jotta se olisi kohderyhmälle helpommin lähestyttävä ja herättäisi kiinnostuksen niin lapsissa kuin aikuisissakin. Lukuseikkailu alkaa Lantun ja Ruutin tervehdyksellä, jossa he esittäytyvät ja kutsuvat lapset ja aikuiset mukaansa seikkailuun. Tämän kautta hahmot tulevat lapsille tutuiksi ja heille paljastuu, että luvassa on erilaisia tehtäviä, joita odottaa. Tehtäviä tehdään niin päiväkodissa, kotona kuin erilaisissa oppimisympäristöissä. Lopuksi lukuseikkailu päättyy lopputervehdykseen, joissa Lanttu ja Ruuti kiittävät lapsia yhteisestä matkasta ja kannustavat osallistujia jatkamaan lukuharrastusta myös jatkossa.

Suunnittelimme tehtäville järjestyksen, jossa ne etenevät johdonmukaisesti ja tukevat toisiaan. Tehtävät eivät kuitenkaan ole toisistaan riippuvaisia ja ne voidaan tarpeen mukaan toteuttaa toisistaan irrallisina. Tämän vuoksi tehtäväkokonaisuudessa ei ole esimerkiksi sivunumeroita. Tehtävien yleisenä tavoitteena on herättää lukuintoa ja lisätä lukuhetkiä arjessa. Tehtävien kautta pyritään lisäämään myös vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä varhaiskasvatuksessa, tukien heitä kasvatustehtävässä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa linjattujen tavoitteiden mukaisesti (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 7, 19). Tehtävien yksittäiset tavoitteet on tiivistetty taulukossa 1, ja niitä perustellaan yksityiskohtaisemmin luvussa myöhemmin. Tavoitteissa painottuu dialoginen lukeminen, monipuolisemman luettavan tarjoaminen sekä erilisten lukevien aikuisten mallien tarjoaminen. Tehtävissä korostuu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden oppimisen alueista erityisesti kielten rikas maailma, joka käsittää lasten kielellisten taitojen kehittymisen. Varhaiskasvatukseen tulee tukea monipuolista kielen kehitystä kiireettömän keskustelun ja lukemisen kautta. Lisäksi lapsille tulisi tarjota rikkaita ja vaihtelevia tekstejä sekä monipuolista lastenkirjallisuutta, jotta kiinnostus lukemista ja kirjoittamista kohtaan heräisi vähitellen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 42.) Tehtäviin on sisällytetty myös muita keskeisiä varhaiskasvatuksen

tavoitteita, kuten lapsen yhteistyö-, vuorovaikutus- ja tunnetaitojen tukemista sekä ajatteluun ja oppimiseen liittyvän osaamisen vahvistamista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 16, 21, 24).

Taulukko 1. Tehtävien yksittäiset tavoitteet

Iltasatu	Lapsen lempikirja	Retki kirjastoon	Oma pikku kirjasto
<ul style="list-style-type: none"> • Lukuinnon herättely • Matala kynnys tehtävien tekemiseen • Dialogiseen lukutapaan viritteleminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Lasten kiinnostuminen kirjoista ja lukemisesta • Lukuhetkien lisääminen päiväkodissa 	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjastoon tutustuminen • Oppimisympäristön rikastuttaminen • Lukuinnon herättely • Vaihtelevuus luettuihin kirjoihin 	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjojen lainaamisen helpous • Päiväkodin ja perheiden yhteistyön lisääminen • Kestävä kehitys
Vanhemman lempikirja	Uusi lukukaveri	Tunteet tarinassa	Kutsu päiväkotiin
<ul style="list-style-type: none"> • Vanhemman ja lapsen yhteinen aika • Vanhempien kannustaminen lukemaan lapsen kanssa • Vaihtelevuus luettuihin kirjoihin 	<ul style="list-style-type: none"> • Lapsille useampi lukevan aikuisen malli • Lukemisen rikastuttaminen • Lukuhetkien monipuolistuminen • Lapsen tärkeiden ihmissuhteiden tukeminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Dialogisen lukemistavan oppiminen • Kirjallisuuden hyödyntäminen sosioemotionaalisten taitojen opetteluissa 	<ul style="list-style-type: none"> • Lukuhetkien lisääminen päiväkodissa • Lapsille useampi lukevan aikuisen malli • Päiväkodin ja perheiden yhteistyön lisääminen

Iltasatu

Materiaalin ensimmäisenä tehtävänä on iltasadun lukeminen lapselle. Tarkoituksena on, että perheiden olisi helppoa osallistua ensimmäiseen tehtävään ja kerryttää yhdessä merkkejä luetuista iltasaduista. Mukavat iltasatuhetket ovat tärkeitä, sillä ne vaikuttavat lapsen kiinnostukseen kirjoja ja lukemista kohtaan sekä luovat miellyttäviä lukemiseen liittyviä rutiineja, joka voivat vaikuttaa lukutottumuksiin vielä aikuisenakin

(Aerila & Kauppinen 2019: 19–21). Ensimmäisenä tehtävänä iltasadun lukeminen viritää myös dialogiseen lukemiseen, sillä tehtävänannossa ohjeistetaan lukemaan satu keskustellen samalla lapsen kanssa sen tapahtumista ja hahmoista. Joillekin lapsille ja vanhemmille keskusteleva lukutapa voi olla uusi toimintamuoto, joten sen omaksuminen on hyvä aloittaa kirjan tapahtumista keskustellen ja varmistaa, että lapsi ymmärtää tarinan juonen (Aram, Fine & Ziv 2013: 118). Myöhemmin tehtävissä edetään dialogista lukemista hyödyntäen myös tunteiden käsittelyyn tarinan kautta. Tämän tehtävän tavoitteena on siis herättää lasten lukuintoa, saada kaikki perheet matalalla kynnyksellä mukaan tehtävien tekemiseen sekä viritellä dialogiseen lukemiseen.

Lapsen lempikirja

Materiaalin toisessa tehtävässä lapsi valitsee vanhemman tuella oman lempikirjansa ja vie sen mukanaan päiväkotiin. Päiväkotiryhmässä lasten tuomia kirjoja voidaan lukea ja tutkia yhdessä. Tässä tehtävässä tavoitteena on saada lapset kiinnostumaan kirjoista ja lukemisesta sekä lisätä lukutuokioiden määrää päiväkodissa. Tehtävä voi herättää myös keskustelua ryhmäläisten kesken. Toimijoina tehtävässä ovat lapsi, vanhempi, päiväkodin henkilöstö ja koko lapsiryhmä. Ottamalla lapsen valitseman kirjan ryhmän yhteiseen tarkasteluun pyritään tukemaan lapsen yksilöllisyyttä ryhmässä, ja kirjan lukeminen saattaa opettaa aikuisille uusia puolia lapsesta. Lapsi saa oman hetkensä olla esillä ja hänen ajatuksiaan kuuntelemalla osoitetaan, että hän ja hänen ajatuksensa ovat tärkeitä (Heikkilä-Halttunen 2018: 35). Lapsen motivaation kannalta on tärkeää, että lapsi saa itse valita luettavan kirjan (Luomaniemi, Lepola & Salmela 2010: 5).

Tehtävän kautta päiväkotiryhmään saadaan vaihtelua luettuihin kirjoihin ja uutta inspiraatiota lukuhetkien järjestämiseksi. Kotona omaa lempikirjaa valittaessa vanhemman kanssa voidaan käydä keskustelua kirjoista ja pohtia, miksi lapsi valitsee juuri tietyn kirjan. Kirjasta keskustellaan myös päiväkodissa ja lapsi saa sanoittaa muille mieltymyksiään. Omien mieltymysten sanoittaminen on tärkeää, sillä varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana tulee olla lapsen omat mielenkiinnonkohteet (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 22). Kun lapsi kertoo valitsemastaan kirjasta, aikuinen voi oppia uutta lapsen kiinnostuksen kohteista ja hänen tavastaan kokea maailmaa. Tämä on oleellista, sillä henkilöstön on tärkeää tuntea jokainen lapsi ja ottaa huomioon jokaisen yksilölliset tarpeet (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 19). Tehtävä tukee jokaisen lapsen osallistumista yhteisöön ja siinä vaikuttamiseen varhaiskasvatuksen pyrkimyksen mukaisesti (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 26). Lapsen osallistumista toimintaan ja sen suunnitteluun tuetaan tarjoamalla mahdollisuus valita sisältöä ryhmän yhteiseen lukutuokioon oman kiinnostuksensa mukaisesti. Näin

voidaan vahvistaa myös lasten osallisuutta ja motivaatiota, mikä on olennainen osa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria. (Lerikkanen, Salminen & Pakarinen 2018: 4; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 30.)

Retki kirjastoon

Kolmantena tehtävänä on mennä tutustumiskäynnille kirjastoon joko vanhemman tai päiväkotiryhmän kanssa. Varhaiskasvatuksen henkilöstö voi valita kannustetaanko vanhempia tutustumaan kirjastoon lapsen kanssa, vai toteutetaanko tehtävä päiväkotiryhmässä, jolloin kirjastoretki voidaan taata jokaiselle lapselle. Tehtävässä kehoitetaan tutkimaan kirjaston tarjontaa ja lainaamaan sieltä mieluisaa luettavaa. Tavoitteena on saada kirjastot kaikille tutuiksi, lisätä innostusta lukemista kohtaan ja saada lisää vaihtelua kirjoihin niin kotona kuin päiväkodissa. Lukemiseen liittyen kirjasto on johdonmukainen kohde retkelle. Suomessa kirjasto on kaikille avoin kunnallinen perus- ja lähipalvelu, jota käytetään paljon. Tehtävän tekemisen pitäisi olla monelle helppoa, sillä kirjasto on lähes koko väestön tavoitettavissa, kirjojen ja muiden aineistojen lainaaminen on ilmaista ja yleisiä kirjastoja löytyy ympäri maata. (HE 238/2016 vp: 4, 35.) Kirjastojen tarjontaan kehoitetaan tutustumaan, sillä monipuolisen kirjallisuuden lisäksi ne tarjoavat fyysisiä tiloja ajanvietolle, ohjausta, tietoa, digitaalisia aineistoja, mahdollisuuksia tietokoneiden tai muiden laitteiden käyttöön sekä muita kulttuurisisältöjä kuten pelejä, musiikkia tai vaikkapa lainattavia soittimia ja urheiluvälineitä (HE 238/2016 vp: 29–30; Lainattavat esineet n.d.).

Yleisellä kirjastolla on tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä, sillä se tarjoaa käyttäjille esimerkiksi sosioekonomisesta taustasta riippumatta yhdenvertaisen mahdollisuuden sivistykseen, kulttuuriin ja tiedon saantiin ja näin ollen edistää tasa-arvoa. Kirjasto onkin kaikenikäisille suunnattu palvelu ja toiminnassa huomioidaan eri käyttäjäryhmät sekä kulttuurinen moninaisuus. Kirjaston yhtenä tavoitteena on tukea lasten ja nuorten lukutaitoa ja lisätä lukemista. (HE 238/2016 vp: 4, 22, 27.) Tehtävän avulla halutaan varmistaa, että lapset tutustuisivat kirjastoon jo varhain ja ylipäättään muistuttaa perheitä kyseisen palvelun olemassaolosta, mikäli joissakin perheissä kirjastossa ei vielä käydä. Tehtävä sopii hyvin varhaiskasvatuksen toimintaympäristöön, sillä varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatussyksiköiden fyysisiä oppimisympäristöjä kannattaa laajentaa vierailuilla läheiseen kirjastoon (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 35). Lisäksi kirjaston laajasta valikoimasta itse valittu kirja tarjoaa lapselle itsemääräämisoikeus- ja päätöksentekomahdollisuuden (Lerikkanen, Salminen & Pakarinen 2018).

Oma pikku kirjasto

Materiaalissa neljäntenä tehtävänä on perheiden ja päiväkodin yhteistyönä rakennettava ryhmän yhteinen kirjasto. Ideana on, että kukin voi halutessaan tuoda kotoaan ylimääräisiä lastenkirjoja yhteiseen käyttöön kierrätyksen hengessä. Kirjoja varten voidaan yhdessä askarrella ryhmän oma kirjasto. Ryhmä voi itse vanhempien kanssa määrittää kirjastoon säännöt, joissa sovitaan esimerkiksi, miten kirjojen lainaus tapahtuu. Tavoitteena tehtävälle on mahdollistaa kirjojen lainaaminen matalalla kynnyksellä, ilman että tarvitsee lähteä erikseen kirjastoon tai ostaa uusia kirjoja. Tavoitteena on myös lisätä yhteistä toimintaa ja opettaa lapsille jakamisen iloa.

Kierrätyksen merkitys on tänä päivänä suuri ja sitä on hyvä opetella jo varhaiskasvatustyössä. Varhaiskasvatuksen toiminnassa on huomioitava kestävä kehitys ja toiminnassa tulee edistää välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista sekä uusiokäyttöä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 32.) Kierrättäminen, tavaroiden uudelleen käyttäminen ja korjaaminen ovat osa ympäristökasvatusta, jonka tarkoitus on opettaa lapsille kestävä elämäntapaa sekä kiinnittää samalla huomiota omien tekojen vaikutuksiin (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018: 47). Kaikilla ei välttämättä ole antaa ylimääräisiä kirjoja yhteiseen käyttöön, mutta sen ei tulisi estää heitä osallistumasta tehtävän muihin osuuksiin. Toimijoina oman kirjaston rakentamisessa päiväkotiryhmälle ovat niin lapset, vanhemmat kuin henkilöstö. Projektin yhteydessä perheiden ja päiväkodin välille syntyy yhteistä toimintaa.

Vanhemman lempikirja

Viidentenä tehtävänä vanhempia pyydetään valitsemaan ja lukemaan lapselle lempikirja omasta lapsuudestaan tai muuten mieleinen lastenkirja. Kirjan ääressä on mahdollisuus keskustella vanhemman ja lapsen mieltymyksistä ja toteuttaen siten dialogista lukemista. Keskustelun kautta lapsi ja vanhempi voivat myös oppia toisistaan uusia asioita. Tavoitteena on lisätä vanhemman ja lapsen yhteisiä lukuhetkiä, kasvattaa intoa yhdessä lukemista kohtaan ja laajentaa luettujen kirjojen valikoimaa. Tehtävä voi tuoda mukanaan vaihtelua kotona luettuihin kirjoihin ja siten lisätä vanhemman innostusta lapselle lukemiseen. Tehtävän pyrkii tukemaan myös vanhemman myönteistä suhtautumista lukemiseen, mikä on tärkeää, sillä vanhempien kielteinen suhtautuminen lukemista kohtaan siirtyy helposti lapselle (Leino ym. 2017: 36–37).

Uusi lukukaveri

Kuudennessa tehtävässä lasta kehoitetaan lukemaan sellaisen henkilön kanssa, joka ei ole hetkeen lukenut hänelle. Henkilö voi olla toinen vanhempi, isovanhempi, sisarus,

kummi, muu sukulainen tai ystävä. Tavoitteena on lisätä lapselle lukemisen määrää sekä tarjota lapselle useampi lukevan aikuisen malli. Lukeminen on mukavaa yhdessä-oloa ja sen avulla voidaan tukea lapsen tärkeitä ihmissuhteita (Heikkilä-Halttunen 2018: 35). Lapsi voi saada eri lukijoilta myös uutta näkökulmaa, sillä eri sukupolvien lukutavat ja kulttuurit rikastuttavat lukutuokioita (Aerila & Sarmavuori 2010: 41).

Tunteet tarinassa

Materiaalin seitsemännessä tehtävässä keskitytään erityisesti vuorovaikutukselliseen, dialogiseen lukemiseen ja tunteiden käsittelyyn. Vanhempaa ja lasta pyydetään lukemaan yhdessä kirjaa ja samalla keskustelemaan kirjan hahmojen kokemista tunteista, yhdistämällä niitä mahdollisesti myös lapsen omiin tunne-elämän kokemuksiin. Lukuhetken aikana voidaan puhua myös tunteista, joita kirja herättää. Tavoitteena on harjoitella dialogista lukemista ja osoittaa, miten kirjallisuutta voidaan hyödyntää lapsen sosioemotionaalisten taitojen kehittymisen tukemisessa. On tärkeää, että lapsen ja aikuisen yhteisessä vuorovaikutuksellisessa lukuhetkessä lapsi voi tukeutua tunteiden käsittelyssä aikuiseseen. Lastenkirjallisuuden kautta voidaan tukea lapsen kehitystä monipuolisesti, sillä kirjoissa käsitellään laajasti elämän erilaisia tilanteita ja tunteita. Erilaisten kirjojen lukemisen avulla voidaan tukea esimerkiksi lapsen sosiaalisia taitoja, tunnetaitoja sekä kognitiivisia taitoja. (Ojanen 1980: 17–19, 40–41; Heikkilä-Halttunen 2018: 39; Aram, Fine & Ziv 2013: 111.)

Kutsu päiväkotiin

Kahdeksas tehtävä kutsuu vanhemmat ja lapsen muut läheiset päiväkotiin lukemaan lapsiryhmälle. Tämä tehtävä on erityisesti työelämäkumppanimme toive, sillä se on ollut osana myös aikaisempaa Kiedo meidät tarinaan -kampanjaa. Tavoitteena on lisätä vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä ja päiväkodin lukuhetkiä. Näin lapsille tarjotaan monipuolisempia lukukokemuksia ja erilaisia lukevan aikuisen malleja. Tehtävä tukee vanhempien ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä tarjoten vanhemmille mahdollisuuden osallistua varhaiskasvatuksen toimintaan. Tämä perhelukemisena tunnettu menetelmä tukee lapsen ohjautumista lukemisen pariin lapsen saadessa monipuolisia virikkeitä lukemisen eri tavoista ja kirjoista. Lapselle on myös erityisen mieluisaa, kun oma vanhempi, isovanhempi tai kummi tulee vierailulle päiväkotiin. Myös vanhemmat ovat pitäneet perhelukemista molemminpuolisesti miellyttävänä tapahtumana. (Aerila & Sarmavuori 2010: 41.) Perhelukeminen tarjoaa vanhemmalle myös mahdollisuuden tutustua lapsen varhaiskasvatusympäristöön ja osallistua sen toimintaan.

8 Tehtäväkokonaisuuden arviointi

Tässä luvussa arvioimme kuinka toteuttamamme tehtäväkokonaisuuden lopputulos vastaa kehittämistehtävän asettamiin tavoitteisiin. Tehtäväkokonaisuus kehitettiin osaksi työelämäkumppanimme Suomen Vanhempainliiton järjestämää Kiedo meidät tarinaan -kampanjaa, joten arvioinnissa huomioimme myös heiltä saadun palautteen.

Kehittämistehtävän kannalta oli olennaista luoda materiaali, jota voitaisiin käyttää valtakunnallisesti eri varhaiskasvatusyksiköissä, erilaisissa ryhmissä, joten sen tuli olla helposti sovellettavissa. Ideointivaiheessa hylkäsimme joitakin ideoimiamme tehtäviä, todeten niiden toteuttamisen vaativan esimerkiksi ryhmäkoon rajaamista. Emme halunneet tehdä sen kaltaisia rajoituksia, sillä halusimme mahdollistaa osallistumisen mahdollisimman monelle lapselle. Eri varhaiskasvatusryhmissä on myös erilaiset resurssit materiaalin sisällyttämiselle toimintaan, joten mahdollistaaksemme kokonaisuuden hyödyntämisen mahdollisimman monessa ryhmässä, suunnittelimme tehtäväkokonaisuuden, jota varhaiskasvattaja voi muokata oman ryhmänsä tarpeiden mukaisesti. Onnistuimme suunnittelemaan tehtäväkokonaisuuden niin, että sitä on mahdollista hyödyntää missä tahansa lapsiryhmässä, lapsimäärästä tai ikäjakaumasta riippumatta. Näin tehtäväkokonaisuus soveltuu erinomaisesti myös käyttötarkoitukseensa osaksi Kiedo meidät tarinaan -kampanjaa, jossa sitä tullaan levittämään valtakunnallisesti eri varhaiskasvatusyksiköiden käyttöön. Materiaali pysyy vapaasti saatavilla myös kampanjan jälkeen.

Tehtäväkokonaisuus on suunnattu niin lapsille, vanhemmille kuin myös varhaiskasvatuksen henkilöstölle, joten sen suunnittelussa pyrittiin huomioimaan kohderyhmänä nämä kaikki, niin käytettävyyden, asiasisällön sopivuuden, kuin houkuttelevuuden osalta. Koska ensisijainen tavoite on herättää lasten lukuintoa, panostimme visuaalisessa toteutuksessa ja tehtävien kielellisessä ilmaisussa houkuttelevuuteen etenkin lasten näkökulmasta. Suunnittelumme pohjalta toteutimme kuvakirjaa mukailevan kokonaisuuden, jossa tarina kulkee mukana ja määrittää tehtäviä edetessään. Tehtäväkokonaisuutta varten luodut kuvitukset elävöittävät tarinaa ja tukevat lapsen osallistumista toteutukseen.

Työelämäkumppanillemme oli tärkeää, että materiaali lisäisi vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Tehtäväkokonaisuutta hyödyntämällä on mahdollista lisätä vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä, sillä tehtävien ohjaaminen varhaiskasvatuksesta kohteihin lisää sitä konkreettisesti. Vanhempia tuetaan kasvatustehtävässä lisäämällä hei-

dän tietoisuuttaan lukemisen hyödyistä ja tarjoamalla käytännön keinoja sen toteuttamiseen. Tehtäväkokonaisuutta varten kehitetyt tehtävät ovat itsessään hyvin yksinkertaisia, sillä niiden tarkoitus on ohjata vanhempia toteuttamaan laadukkaita lukuhetkiä matalla kynnyksellä. Suunnittelemiemme tehtävien tekeminen ohjeita noudattaen mahdollistaa dialogisen lukemisen toteutumisen tavoitteen mukaisesti. Tavoitetta tukee myös tehtäväkokonaisuuteen sisällytetty dialogista lukemista käsittelevä tietoiskuosuus.

Tehtäväkokonaisuutta koskevat valinnat on tehty lähdekirjallisuuteen perehtymisen pohjalta ja tehtävät ovat pedagogisesti perusteltuja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Valmiiksi suunniteltu ja oppimisen eri osa-alueita huomioiva tehtäväkokonaisuus on vaivaton ottaa osaksi varhaiskasvatuksen arkea. Varhaiskasvatuksen henkilöstölle suunnattu ohjeistus materiaalista on toteutettu selkeänä ja helposti työajalla lähestyttävänä kokonaisuutena.

Tehtäväkokonaisuus on toteutettu suomenkielisenä, mikä saattaa aiheuttaa suomea toisena kielenä puhuville lapsille ja vanhemmille haasteita sen käytössä. Olemme huomioineet tämän materiaalin sähköisessä versiossa siten, että kaikki teksti on tarvittaessa kopioitavissa käännöspalveluihin. Etenkin lapsille materiaalin kuvitus toimii ymmärtämisen tukena, minkä toivomme edesauttavan jokaisen lapsen pääsyä mukaan tarinaan. Vaikka materiaali on suomenkielinen, tehtävät on suunniteltu tarkoituksella niin, että ne voidaan toteuttaa lukemalla millä tahansa kielellä kirjoitettuja kirjoja. Materiaali voidaan mahdollisesti myöhemmin kääntää eri kielille, ainakin ruotsiksi ja englanniksi.

Tavoitteen saavuttamista lasten lukuinnon herättämisestä on haastavaa arvioida ilman tehtäväkokonaisuuden testaamista käytännössä. Suunnittelussa olemme pyrkineet täyttämään edellytykset tavoitteen saavuttamiseksi ja uskomme, että luomamme kokonaisuus houkuttelee niin lapset kuin aikuisetkin mukaan lukuseikkailuun. Tehtäväkokonaisuuden työstämisen eri vaiheissa olemme pyytäneet palautetta kohderyhmän satunnaisilta edustajilta, niin vanhemmilta, lapsilta kuin varhaiskasvatuksen henkilöstöltä. Positiivista palautetta on tullut sekä tehtäväkokonaisuuden sisällöstä että sen visuaalisesta toteutuksesta. Eräs varhaiskasvatusikäisen lapsen vanhempi kertoi vastaanottavansa mielellään ideoita päiväkodista oman toimintansa rikastuttamiseen kotona. Niin lapset kuin aikuiset pitivät luomistamme eläinhahmoista ja kuvituksista. Ideaalitilanteessa materiaalista olisi voitu kerätä palautetta toteutusvaiheessa laajemmin ja kehittää sitä kohderyhmän käyttökokemukseen perusteella, mutta aikataulullisista syistä se

ei ollut mahdollista. Samoin valmista tuotosta olisi ollut mielenkiintoista pilotoida lapsiryhmässä ja kerätä palautetta raporttia varten pilotoinnin yhteydessä. Palaute selvinnee myöhemmin varsinaisen käyttöönoton yhteydessä.

Saimme työskentelyn eri vaiheissa erittäin kannustavaa ja myönteistä palautetta työelämäkumppaniltamme Suomen Vanhempainliitolta. He antoivat meille alun perin hyvin vapaat kädet materiaalin tuottamiseen ja olemme heidän mielestään lisänneet alkupe räisen Kiedo meidät tarinaan- kampanjan monipuolisuutta ja huomioineet vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä entistä enemmän. Varhaiskasvatuksen ammattilaisina yhteyshenkilömme pitivät käyttövalmiiksi suunniteltua kokonaisuutta päiväkodin näkökulmasta erittäin käteväenä ja toivottuna. Heidän mielestään oli hyvä, että materiaali on suunnattu laajasti kaikille varhaiskasvatuskäisille lapsille iästä riippumatta. Suomen Vanhempainliitolle mieluista oli myös dialogisen lukemisen esiin nostaminen materiaalissa, sillä vuorovaikutustaidot ovat tärkeä osa myös heidän käynnissä olevaa Karuselli-hanketta. Työelämäkumppanimme piti kovasti myös siitä, että tehtäväkokonaisuus kannustaa kaikkia osapuolia, lapsia, vanhempia ja varhaiskasvatuksen henkilöstöä, osallistumaan yhteiseen toimintaan. Suomen Vanhempainliitolta saamamme viimeisen palautteen mukaan kokonaisuus on upea niin sisällöllisesti kuin visuaalisestikin.

Olemme ryhmänä erittäin tyytyväisiä tuottamaamme tehtäväkokonaisuuteen sekä opin näytetyöhön kokonaisuutena. Olemme tyytyväisiä siitä, että voimme tarjota valmiin kokonaisuuden suoraan varhaiskasvatuksen käyttöön. Erinomaista palautetta olemme saaneet erityisesti ryhmämme jäsenen, Noora Sankilan luomista satukirjamaisista kuvituksista. Uskomme juuri visuaalisuuden ja tarinallisuuden erottavan tuottamamme tehtäväkokonaisuuden muista tarjolla olevista materiaaleista ja innostavan materiaalin hyödyntämiseen, lisäten siten laadukkaita lukuhetkiä lasten arjessa.

9 Pohdinta

Aihe materiaalille nousi työelämäkumppaniltamme Suomen Vanhempainliiton tarpeesta lukemisasiheiselle materiaalille Kiedo meidät tarinaan -kampanjaa varten. Lukeminen on tärkeä aihe meille kaikille lähtökohtaisesti ja tartuimme siihen innokkaasti, mutta lähdekirjallisuuteen ja tutkimustietoon perehtyminen syvensi tietoisuuttamme lukemisen merkityksellisyydestä entisestään. Tulevina varhaiskasvatuksen opettajina olemme tärkeässä asemassa tukemassa lasten lukuintoa ja lukutaidon kehitystä sekä tavoittamassa lasten vanhempia. Toteuttamamme tehtäväkokonaisuus voi toimia lukemista edistä-

vänä työkaluna lasten lukuinnon herättämiseen ja lukutaidon tärkeyden havainnollistamiseen. Sen avulla voidaan ohjata laadukkaiden lukuhetkien toteuttamiseen ja välittää tietoa ja toimintaa varhaiskasvatuksesta koteihin. Lapselle lukemisesta on tärkeää pitää kiinni maailmassa, jossa lapsille on tarjolla yhä enemmän vaihtoehtoisia tekemistä, kuten videoita, pelejä ja sosiaalisen median kanavia.

Työskentelyprosessin ideointivaiheessa tutustuimme laajasti saatavilla oleviin lukemisasiheisiin materiaaleihin ja löysimme erilaisia lukemiseen kannustavia kampanjoita sekä tietoa ja tehtäviä tarjoavia sivustoja. Lukemiseen liittyvät kampanjat on usein suunnattu alakouluikäisille lapsille, joten toteuttamamme tehtäväkokonaisuus tuntui aiheelliselta. Varhaiskasvatukseen suunnattuja ohjeita ja tehtäviä on saatavilla, mutta ei toteuttamamme kaltaista kokonaisuutta, jossa yhdistyy lapsille suunnatussa kuvakirjamaisessa muodossa informaatio, tehtävät ja yhteistyö vanhempien kanssa. Tehtäväkokonaisuus on helppo ottaa osaksi päiväkodin arkea ammatillista toimintaa tukevana valmiina työkaluna, sillä tehtävät ovat myös pedagogisesti perusteltuja, kuten kaiken varhaiskasvatuksessa toteutettavan toiminnan tulee olla.

Tehtäväkokonaisuus on toteutettu olemassa olevan tutkimustiedon pohjalta, jonka kautta olemme valinneet lukemisen kannalta keskeiset teemat työlle. Tietoa olisi voinut kerätä myös tutkimalla itse kohderyhmän näkemyksiä ja tarpeita. Suunnitteluvaiheessa tiedustelimme satunnaisten kohderyhmän edustajien näkemyksiä suunnitelmastamme, mutta ideaalitulanteessa tämäkin olisi tapahtunut laajemmassa mittakaavassa, kuten sähköisellä kyselylomakkeella. Näin oltaisiin selvitetty laajemmin varhaiskasvatuksen toimintaympäristöstä nousevat tarpeet ja mieltymykset materiaaliin suhteen ja materiaalia olisi voitu kehittää saadun palautteen perusteella. Tämän opinnäytetyön puitteissa meillä ei ollut mahdollista toteuttaa laajaa tutkimusta kohderyhmän tarpeista, mutta olemme erittäin tyytyväisiä tekemiimme valintoihin. Työskentelyprosessin aikana saimme säännöllisesti palautetta Suomen Vanhempainliitolta, mikä ohjasi lähdekirjallisuuden ohella materiaalin työstämistä. Palaute oli erittäin kannustavaa ja positiivista.

Tehtäväkokonaisuutta on mahdollista kehittää jatkossa lisäten siihen esimerkiksi uusia tehtäviä. Tehtävät keskittyvät lukuinnon herättämiseen, dialogiseen lukemiseen ja niiden taustalla vaikuttaa tavoite vanhempien ja varhaiskasvatuksen välisen yhteistyön tukemisesta, joten materiaalin sisältö rajattiin niiden mukaisesti. Materiaalia voisi kehittää jatkossa entistä toiminnallisemmaksi ja se voitaisiin liittää yhä useampiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisiin oppimisen alueisiin. Lukemiseen ja kirjallisuuden liittyviin tehtäviin voisi liittää laajemmin muita ilmaisun muotoja, kuten draamaa, tanssia tai kuvataidetta. Tehtäväkokonaisuudessa seikkailevat hahmot Lanttu ja

Ruuti voisivat hyvin jatkaa tarinaansa myös jossakin aivan muuhun kuin lukemiseen keskittyvässä materiaalissa, esimerkiksi kaveri- ja tunnetaitoihin liittyen.

Työskentelyprosessi on ollut itsessään antoisa ja mielenkiintoinen, luoden hyvää pohjaa tulevalle työllemme varhaiskasvatuksen opettajina toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oli hienoa saada mahdollisuus olla mukana kehittämässä Kiedo meidät tarinaan -kampanjaa tärkeän aiheen äärellä. Odotamme mielenkiinnolla, millaisen vastaanoton tehtäväkokonaisuus saa Suomen Vanhempainliiton jakelussa ja kuinka moni ottaa sen käyttöönsä. Voimme mahdollisesti seurata tehtäväkokonaisuuden käyttöä sosiaalisen median kautta Kiedo meidät tarinaan -kampanjaan liittyvien aihetunnisteiden avulla. Kun tehtäväkokonaisuus on ollut käytössä jonkin aikaa, olisi mielenkiintoista tutkia, millaisia vaikutuksia sillä on ollut lukemiseen liittyen ja ovatko lukuhetket lisääntyneet perheiden arjessa. Tehtäväkokonaisuus julkaistaan Suomen Vanhempainliiton sivuilla ja sen voi ladata käyttöönsä kuka tahansa niin varhaiskasvatuksen henkilöstö, vanhemmat kuin muut lasten läheiset. Materiaalia tullaan lisäksi jakamaan Suomen Vanhempainliiton postituslistoilla ja sosiaalisen median kanavissa. Toivommekin, että mahdollisimman moni innostuu lähtemään mukaan luomaamme lukuseikkailuun ja pääsee tutustumaan Lantun ja Ruutin kanssa kirjojen ihmeelliseen maailmaan sekä yhdessä lukemisen rajattomiin mahdollisuuksiin.

Lähteet

Aerila, Juli-Anna & Kauppinen, Merja 2019. Sytytä lukukipinä. Pedagogisia keinoja luokinnon herättelyyn. Jyväskylä: PS-kustannus.

Aerila, Juli-Anna & Sarmavuori, Katri 2010. Kuvakirjat ja sadut porttina kirjallisuuden maailmaan ja osana varhaiskasvatusta. Teoksessa Korhonen, Riitta, Rönkkö, Marja-Leena & Aerila, Juli-Anna (toim.): Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Rauma: Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö. 31–44.

Aram, Dorit, Fine, Yaara & Ziv, Margalit 2013. Enhancing parent–child shared book reading interactions: Promoting references to the book’s plot and socio-cognitive themes. *Early Childhood Research Quarterly* 28 (1). 111–122. Saatavana osoitteessa: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S088520061200035X?via%3Dihub>>. Luettu 28.10.2020.

HE 238/2016 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta. Saatavana osoitteessa: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_238+2016.pdf>. Luettu 21.12.2020.

Heikkilä-Halttunen, Päivi 2018. Lue lapselle! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Kolmas, täydennetty painos. Lastenkirjainstituutin julkaisuja 33. Jyväskylä: Atena.

Heinonen, Sirkka-Liisa 2001. Sanataide oppimisen ja leikin innoittajana. Teoksessa Suojala, Marja & Karjalainen, Maija (toim.): Avaa lastenkirja. Johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön. Helsinki: Lasten Keskus. 201–214.

Karvonen, Pirkko & Lehtinen, Taisto 2009. Yhdessä. Leiki, liiku ja lue yhdessä lapsesi kanssa. Helsinki: Erilaisten oppijoiden liitto & Helsingin seudun erilaiset oppijat.

Lainattavat esineet n.d.. Kirjastot ja palvelut. Helmet. Saatavana osoitteessa: <https://www.helmet.fi/fi-FI/Kirjastot_ja_palvelut/Lainattavat_esineet>. Luettu 14.1.2021.

Leino, Kaisa, Ahonen, Arto, Hienonen, Ninja, Hiltunen, Jenna, Lintuvuori, Meri, Lähteenen, Suvi, Lämsä, Joni, Nissinen, Kari, Nissinen, Virva, Puhakka, Eija, Pulkkinen, Jonna, Rautopuro, Juhani, Sirén, Marjo, Vainikainen, Mari-Pauliina & Vettenranta, Jouni 2019. PISA 18 ensituloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:40. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavana osoitteessa: <<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161922/Pisa18-ensituloksia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 23.9.2020.

Leino, Kaisa, Nissinen, Kari, Puhakka, Eija & Rautopuro, Juhani 2017. Lukutaito luodaan yhdessä. Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2016). Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos. Saatavana osoitteessa: <<https://ktl.jyu.fi/fi/julkaisut/julkaisuluettelotelo-1/julkaisujen-sivut/2017/PIRLS%202016%20RAPORTTI.pdf>>. Luettu 17.9.2020.

Lerkkänen, Marja-Kristiina, Salminen, Jenni & Pakarinen, Eija 2018. Varhaislapsuuden lukuhetket tukevat lukutaitoa. Jyväskylän yliopisto. Onnimanni (1-2). 20–26. Saatavana osoitteessa: <<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/63836/lerkkanenetalvarhaislapsuudenlukuhetketfinal%20draft.pdf>>. Luettu 16.9.2020.

Luomaniemi, Katri, Lepola, Janne & Salmela, Tanja 2010. Tarinoiden lukeminen lasten ymmärtämis- ja oppimisvalmiuksien tukena. Teoksessa Korhonen, Riitta, Rönkkö, Marja-Leena & Aerila, Juli-Anna (toim.): Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Rauma: Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö. 1–16.

Merisuo-Storm, Tuula 2010. Lapsen sukeutuvan luku- ja kirjoitustaidon kehittyminen. Teoksessa Korhonen, Riitta, Rönkkö, Marja-Leena & Aerila, Juli-Anna (toim.): Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Rauma: Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö. 17–30.

Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus.

Ojanen, Sinikka 1980. Mitä sadut merkitsevät lapselle. Psykodynaaminen teoriatausta ja kansansadun merkitys. Teoksessa Ojanen, Sinikka, Lappalainen, Irja & Kurenniemi, Marjatta (toim.): Sadun avara maailma. Sadut varhaiskasvatuksen tukena. Helsinki: Otava. 9–43.

Rantala, Anja & Uotinen, Sanna 2014. Vanhempien osallisuus lapsen erityisen tuen tarpeen arvioinnissa ja järjestämisessä. Kuntakohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat tarkastelussa. Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja 45 (2). 140–151.

Silinskas, Gintautas, Parrila, Rauno, Lerkkänen, Marja-Kristiina, Poikkeus, Anna-Maija, Niemi, Pekka & Nurmi, Jan-Erik 2010. Mothers' reading-related activities at home and learning to read during kindergarten. *European Journal of Psychology of Education*. 25 (2). 243–264. Saatavana osoitteessa: <226300308_Mothers'_reading-related_activities_at_home_and_learning_to_read_during_kindergarten>. Luettu 5.1.2021.

Taylor, Catherine L., Zubrick, Stephen R. & Christensen, Daniel 2016. Barriers to Parent-Child Book Reading in Early Childhood. *International Journal of Early Childhood* 48. 295–309. Saatavana osoitteessa: <<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s13158-016-0172-2.pdf>>. Luettu 20.9.2020.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Sukupuolten tasa-arvo. Tasa-arvotiedon keskus. Tasa-arvo sanasto. Päivitetty 23.11.2020. Saatavana osoitteessa: <<https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto>>. Luettu 7.1.2021.

Vanhempainliitto 2020. Karuselli-hankkeessa tartutaan lasten hyvinvointihaasteisiin. Saatavana osoitteessa: <<https://vanhempainliitto.fi/artikkelit/karuselli/>>. Luettu 3.12.2020.

Vanhempainliitto n.d. Tietoa liitosta. Saatavana osoitteessa: <<https://vanhempainliitto.fi/tietoa-liitosta/>>. Luettu 27.9.2020.

Varhaiskasvatustalaki 2018/540. Annettu Helsingissä 13.7.2018. Saatavana osoitteessa: <<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>>. Luettu 26.9.2020.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Helsinki: Opetushallitus. Saatavana osoitteessa: <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf>. Luettu 27.9.2020.

Venninen, Tuulikki, Leinonen, Jonna, Rautavaara-Hämäläinen, Maija & Purola, Karoliina 2011. "Lähes aina haettaessa sanotaan, että ihan ok päivä - mitä se lopulta tarkoittaa?". Lasten vanhempien ja henkilökunnan osallisuus pääkaupunkiseudun päiväkodeissa. Työpapereita 2011:2. Helsinki: Socca – Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Saatavana osoitteessa: <http://www.socca.fi/files/1618/Lasten_vanhempien_ja_henkilokunnan_osallisuus_paakaupunkiseudun_paivakodeissa_2011.pdf>. Luettu 26.9.2020.

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Ylitapio-Mäntylä, Outi 2012. Leikillä ja toiminnalla ei ole sukupuolta. Teoksessa Ylitapio-Mäntylä, Outi (toim.): Villit ja kiltit. Tasa-arvoista kasvatusta tytöille ja pojille. Jyväskylä: Ps-kustannus. 71–90.

Lantun ja Ruutin lukuseikkailu – tehtäväkokonaisuus varhaiskasvatukseen

Sanni Puuperä, Noora Sankila & Minerva Seppälä

LANTUN JA RUUTIN LUKUSEIKKAILU

TEHTÄVÄKOKONAISUUS VARHAISKASVATUKSEEN

Kuvittanut Noora Sankila

Suomen

VANHEMPAINLIITTO

**Tekijät : Sanni Puuperä,
Noora Sankila & Minerva Seppälä**

Kuvitus : Noora Sankila

2021

Opinnäytetyö
Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tehty yhteistyössä Suomen Vanhempainliiton kanssa
osaksi **Kiedo meidät tarinaan** -kampanjaa.

Suomen
VANHEMPAINLIITTO

SISÄLTÖ

Hei varhaiskasvattaja!
Ohjeita käyttäjälle

Luetaan yhdessä
Tietoisku ja vinkkejä lukemiseen

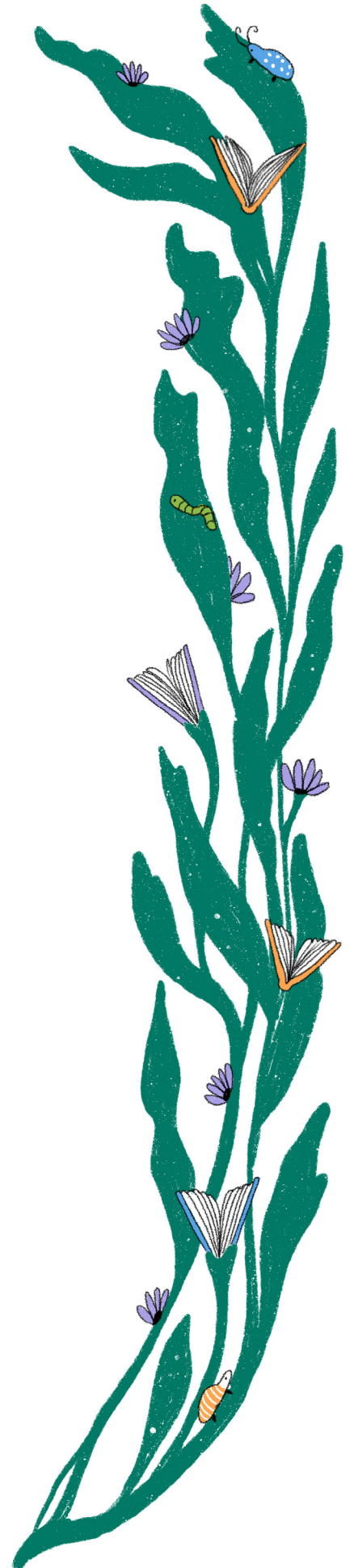
Kutsu lukuseikkailuun

Tehtävät:

- **Iltasatu**
- **Lapsen lempikirja**
- **Retki kirjastoon**
- **Oma pikku kirjasto**
- **Vanhemman lempikirja**
- **Uusi lukukaveri**
- **Tunteet tarinassa**
- **Kutsu päiväkotiin**

Lukuseikkailu päättyy

Lähteet

HEI VARHAISKASVATTAJA!

Olet avannut tehtäväkokonaisuuden, jonka tavoitteena on innostaa lapsia, vanhempia ja huoltajia sekä varhaiskasvatuksen henkilöstöä yhteiseen lukemiseen.

Tehtäväkokonaisuus on laadittu osana opinnäytetyötä ja se on toteutettu yhteistyössä Suomen Vanhempainliiton kanssa osaksi Kiedo meidät tarinaan -kampanjaa.

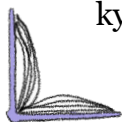
Tehtäväkokonaisuus on suunniteltu varhaiskasvatuksessa hyödynnettäväksi ja se soveltuu parhaiten tuokioissa käytettäväksi. Lukuseikkailu koostuu kahdeksasta lukemisasiheisestä tehtävästä, jotka sisältävät aiheeseen liittyvän tarinan ja tehtävän. Tulostettuna jokainen tehtäväaukeama toimii julisteena, joka voidaan kiinnittää ryhmätilan seinälle, välittää koteihin tehtävänantona ja johon voidaan kerätään merkkejä tehdyistä tehtävistä.

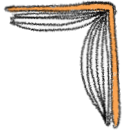
1. Valitkaa mitkä tehtävät toteutate ryhmässänne ja millä aikavälillä

Voitte hyödyntää tehtäväkokonaisuutta sellaisenaan toteuttamalla kaikki kahdeksan tehtävää järjestyksessä, tai valita niistä toteutettavaksi ainoastaan osan. Tehtävien järjestys on mietitty siten, että ne tukevat toisiaan, mutta ne eivät ole toisiinsa sidonnaisia. Järjestys on siten muutettavissa omien tarpeiden mukaan. Voitte myös valita mitkä tehtävät tehdään kotona ja mitkä päiväkodissa, sillä tehtävät ovat helposti sovellettavissa. Kokonaisuuden voi toteuttaa omaan toimintaan sopivalla aikataululla. Voitte esimerkiksi toteuttaa sen pitkällä aikavälillä, tehden yhden tehtävän viikossa, intensiivisesti viikon aikana (esimerkiksi lukuviikolla), taikka tehden valittuja tehtäviä koko toimintakauden ajan.

2. Keräättekö merkkejä tehdyistä tehtävistä? Päiväkodissa vai kotona? Miten?

Yhteistä tehtäville on, että jokaisesta kerätään merkkejä ryhmän yhteiseen tehtäväjulisteeseen. Voitte sopia lasten ja huoltajien kanssa oman käytäntönne, merkitseminen voi tapahtua esimerkiksi tuonti- ja hakutilanteissa lapsen ja huoltajan toimesta. Mikäli merkkien keräys on haastavaa toteuttaa päiväkodissa, voidaan merkkejä kerätä kodeissa myös itsenäisesti. Merkki voi olla esimerkiksi leima, tarra, piirros tai kirjoitus. Merkeille on varattu oma tilansa julisteissa tehtävänannon yhteydessä. Yhdestä tehtävästä voi kerätä useammankin merkin, esimerkiksi kotona luetusta iltasadusta voi saada merkin vaikka joka päivä. Merkkien määrää ja lisääntymistä voi ihmetellä yhdessä ja voitte halutessanne sopia yhteisen tavoitteen tai palkinnon merkkien keruusta. Voitte myös valita olla keräämättä merkkejä ollenkaan ja käyttää julisteissa merkeille varatun tyhjän tilan muulla tavalla. Merkkien tarkoitus on innostaa yhteiseen tekemiseen, kyseessä ei ole kilpailu vaan yhteinen päämäärä.

3. Kutsukaa lapset ja huoltajat mukaan lukuseikkailuun

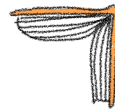
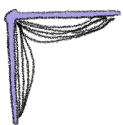
Tiedottakaa huoltajia toteutuksesta hyödyntämällä Kutsua lukuseikkailuun, joko sähköisesti lähetettynä tai tulosteena. Kertokaa huoltajille yksityiskohtaisemmin valitsemastanne toteuttamiskäytännöstä. Kokonaisuuteen kuuluu myös tietoisku lukemisesta, joka olisi hyvä jakaa huoltajilla ennen tehtävien aloittamista. Esitelkää Lanttu ja Ruuti lapsille esimerkiksi ryhmän yhteisessä aamupiirissä tai muussa tuokiossa hyödyntäen Kutsua lukuseikkailuun. Katsokaa, pohtikaa ja ihmetelkää yhdessä hahmoja sekä tulevaa lukuseikkailua, ja kertokaa lapsille kuinka merkkejä kerätään.

4. Aloittakaa yhteinen lukuseikkailu

Tulostakaa valittu tehtävä tuokioon ja kiinnittäkää se ryhmätilan seinään. Tutustukaa julisteeseen ja tehtävänantoon yhdessä lasten kanssa ihmetellen. Mikäli tehtävä on valittu kodeissa suoritettavaksi, tiedottakaa huoltajia siitä lähettämällä tehtävisivu heille sähköisesti tai tulostettuna. Mikäli tehtävä suoritetaan päiväkotiryhmässä, kertokaa lapsille miten ja milloin toteutate sen, esimerkiksi retken kirjastoon. Tuokion yhteydessä voi muistella myös jo käynnissä olevia tehtäviä, seurata merkkien kertymistä sekä keskustella tehtävien herättämistä ajatuksista.

5. Kerätkää merkkejä ja jakakaa kokemuksianne

Pysykää aktiivisena koko lukuseikkailun ajan, jutelkaa siitä lasten kanssa päiväkotiarjen eri tilanteissa ja pitäkää myös huoltajat mukana. Kun tehtäväjuliste on seinällä, voidaan sitä ja merkkien kertymistä tarkkailla yhdessä pitkin päiväkotipäivää. Lukuseikkailun tavoite on kannustaa yhteiseen lukemiseen mukavana ja vapaaehtoisena yhdessä tekemisenä, joten välttää suorittamista ja pitäkää hauskaa lukemisen parissa!

Yksittäisen tehtävän voi lähettää huoltajille sähköisesti tulostamalla kokonaisuudesta ainoastaan kyseisen aukeaman PDF -muodossa.

Sähköisesti jaettu tehtävänanto mahdollistaa huoltajille tekstin kopioimisen suoraan käännöspalveluun, mikäli huoltaja ei käytä suomen kieltä. Kirjoja voi lukea millä kielellä tahansa, kunhan tehtävänanto on ymmärrettävissä.

Mikäli jaatte lukuseikkailuanne sosiaalisessa mediassa, olisi mieleöntä jos käyttäisitte aihetunnisteita #KiedoMeidätTarinaan sekä #LantunJaRuutinLukuseikkailu!

LUETAAN YHDESSÄ

LAPSELLE LUKEMINEN KANNATTAA:

- Kirjojen lukeminen tukee lapsen kielellistä sekä kognitiivista kehitystä.
- Yhteiset lukuhetket lähentävät aikuista ja lasta.
- Luettujen kirjojen avulla lapsen kanssa voidaan harjoitella tunteiden tunnistamista ja säätelyä. Lukemisen kautta voidaan oppia myös vuorovaikutustaitoja ja empatiaa.
- Arjen haasteisiin voi saada apua niitä käsittelevästä lastenkirjallisuudesta, esimerkiksi vessassa käynnin harjoitteluun, ruokailuun tai kiukutteluun liittyvistä kirjoista.
- Lastenkirjallisuuden avulla voidaan käsitellä lapsen kanssa vaikeitakin aiheita, kuten vanhempien eroa tai läheisen sairautta.
- Kotona saatu myönteinen malli lukemisesta on tärkeä, sillä se vaikuttaa lapsen lukuintoon ja lukutaitoon niin nyt kuin tulevaisuudessakin.

LAADUKAS LUKUHETKI ON VUOROVAIKUTUKSELLINEN:

- Valitkaa luettava kirja yhdessä lapsen kanssa
- Keskustelkaa kirjasta lapsen ehdoilla lukuhetken aikana tai sen päätteeksi
- Yhdistä kirjan sisältöjä lapsen omaan elämään
- Voitte tarkastella esimerkiksi kirjan kuvia, tapahtumia ja aiheita sekä pohtia kirjasta nousevia tunteita ja eettisiä kysymyksiä
- Huomioi lapsen kiinnostuksen kohteet sekä ikä- ja kehitystaso
- Ole kiinnostunut lapsesta ja hänen ajatuksistaan
- Ole aidosti läsnä

VINKKEJÄ KESKUSTELUUN:

Mitä näet kuvassa?

Muistatko kun sinulle kävi samalla tavalla?

Miltä tästä hahmosta tässä tilanteessa tuntuu?

Miltä sinusta tuntuisi jos sinulle kävisi näin?

Oliko tuo sinusta oikein toimittu?

KIRJAVINKKEJÄ:

Lukemo.fi/kirjavinkit

Luelapselle.fi/kirjavinkki

Lukuliike.fi/materiaalipankki

Lastenkirjahylly.blogspot.com

KUTSU LUKUSEIKKAILUUN

Hei! Tässä ovat ystävykset Lanttu ja Ruuti.
Lanttu on hirmuisen viisas ja hän osaa jo lukea.
Ruutikin on viisas, mutta myös todella rohkea,
sillä hän uskaltaa kokeilla kaikenlaisia uusia
juttuja. Yhdessä Lanttu ja Ruuti tykkäävät
hassutella ja hyppiä kuralammikoissa.
Eryityisesti Lanttu kuitenkin rakastaa sitä, kun
Lanttu lukee hänelle ääneen kirjoja.

Satujen maailmassa Lanttu ja Ruuti pääsevät
kokemaan monenmoisia seikkailuja. Kerran he
kiipeilivät viidakossa apinoiden kanssa ja kerran
seilasivat meriä pitkin merirosvojen laivassa.
Ohhoh! Kaikkea sitä voikin yhdessä kirjaa
lukemalla kokea!

Tiedättekös mitä? Lanttu ja Ruuti ovat ihan hurjan innoissaan, sillä nyt he pääsevät lukuseikkailulle teidän kanssanne. Lukuseikkailu onkin sellainen hauska juttu, jolle voi lähteä aina kun vain löytää kirjan käsiinsä, avaa sen ja alkaa lukea. Kirjan parissa voi seikkailla hyvin myös yksin, mutta vielä hauskempaa se on ystävien tai perheen kanssa.

Kaverusten mielestä yhdessä lukeminen on niin hauskaa, että he haluavat kertoa teille siitä kaiken! Lanttu ja Ruuti tarvitsevat kuitenkin teidän seuraanne matkallaan ja he ovat uteliaita kuulemaan kaikkea uutta kirjoista.

Mitäs sanotte, lähtisittekö yhdessä lukuseikkailulle Lantun ja Ruutin kanssa?

Ruutia väsyttää aivan kamalasti ja silmät alkavat jo painua kiinni. Hän ei kuitenkaan millään maltaisi nukahtaa, sillä Lanttu lukee hänelle iltasatua. Satu on jännässä paikassa ja Lanttu eläytyy dinosauruksen rooliin karjumalla ääneen: RAUR! Kesken karjaisun Lanttu kuitenkin huomaa Ruutin nukahtaneen.

– Hyvää yötä Ruuti, Lanttu sanoo ja antaa suikon Ruutin otsalle.

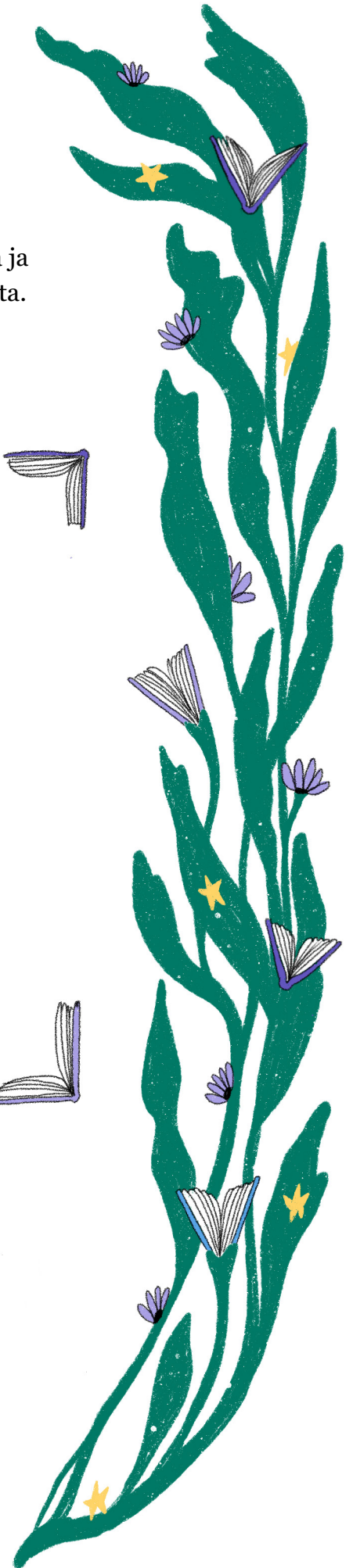
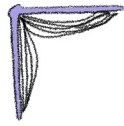
– Lupaan, että jatkamme satua huomenna.

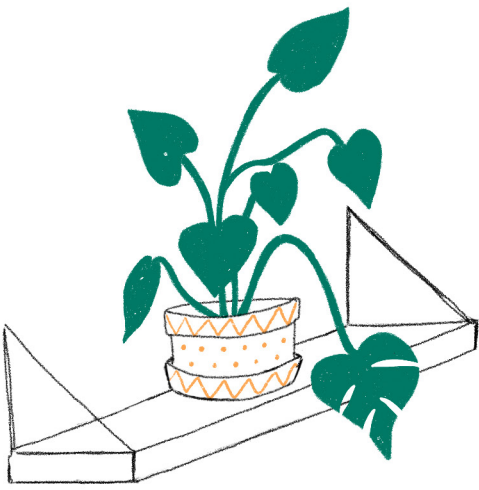

ILTASATU

Luetaanko teillä kotona iltasatu?
Luekaa yhdessä iltasatu vanhemman kanssa ja
jutelkaa samalla kirjan kuvista ja tapahtumista.

Koko päivän Ruuti odottaa iltasatua,
sillä se on Ruutista päivän paras hetki.

Lanttu ja Ruuti tykkäävät hirmuisesti kirjoista ja yhdessä luetuista saduista. Lanttu on lukenut ainakin sata kirjaa. Ruuti taas tykkää siitä, kun Lanttu lukee hänelle uudestaan ja uudestaan Ruutin lempikirjaa.

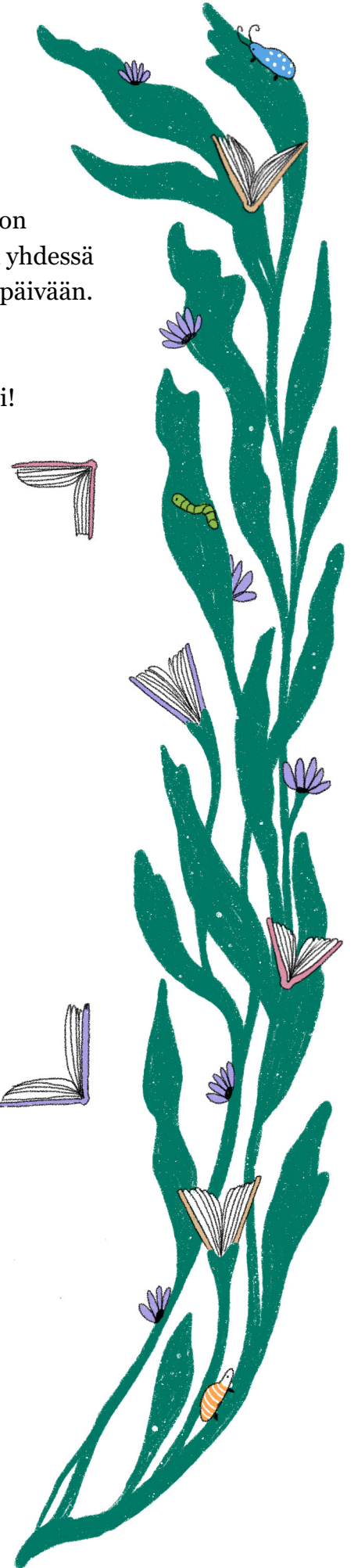
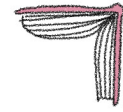
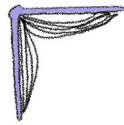
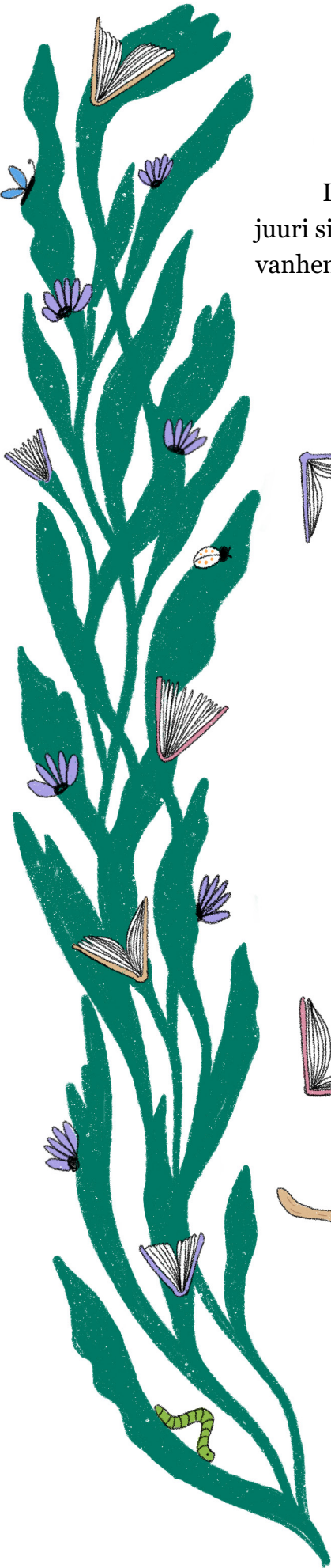

Ruutin lempikirjassa on isoja norsuja ja hurjia leijonia! Lanttua leijonat joskus jännittävät, mutta silloin Ruuti pitää Lanttua kädestä ja jännitys lähtee pois.

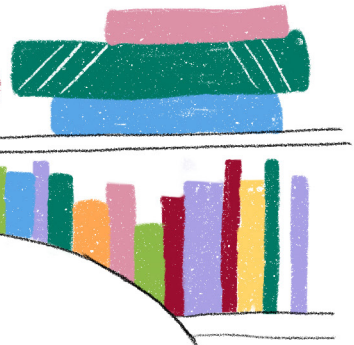
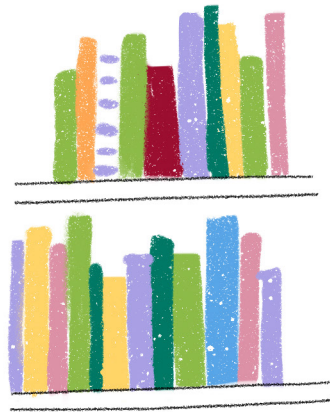
LAPSEN LEMPIKIRJA

Lantusta ja Ruutista olisi ihanaa tietää, mikä on juuri sinun lempikirjasi! Valitkaa lempikirja kotona yhdessä vanhemman kanssa ja ottakaa se mukaan päiväkotipäivään.

Päiväkodissa voitte ryhmässä tutkia ja lukea kaikkien lasten lempikirjoja. Siitä myös Lanttu ja Ruuti ilahtuvat varmasti!

Lanttu ja Ruuti ovat retkellä. Retki sijoittuu kaverusten lempipaikkaan eli kirjastoon. Kirjastossa Lanttu viihtyy kirjahyllyjen luona etsimässä uutta luettavaa. Sopivan kirjan löydettyään Lanttu käpertyy lukunurkkaan tyynyjen päälle lukemaan. Ruuti puolestaan etsii kirjastosta kaikenlaista muuta tekemistä. Hän löytää kivoja pelejä ja leluja, joilla leikkiä.

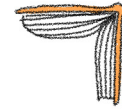
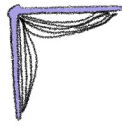
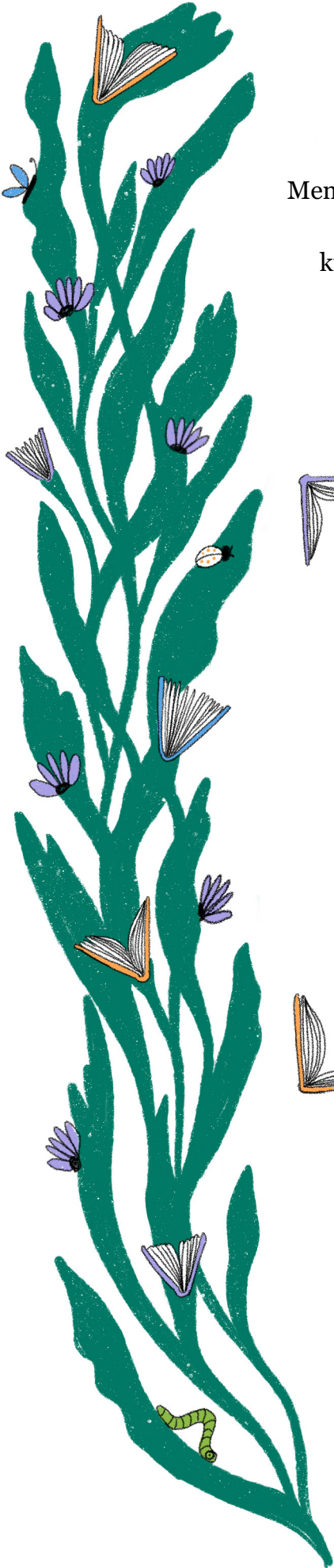
Kirjastoja on monenlaisia ja niistä voi löytyä vaikka mitä puuhaa.
– Millainen teidän lähikirjastonne on?
Ruuti haluaa tietää.

RETKI KIRJASTOON

Menkää sekä vanhemman että päiväkotiryhmän kanssa kirjastoon tutustumaan ja lainatkaa sieltä teitä kiinnostavia kirjoja. Tutkikaa mitä kaikkea teidän lähikirjastossanne voi tehdä.

Kerrottehan sitten myös Lantulle ja Ruutille, mitä kaikkea kirjastosta löysitte?

Lanttu ja Ruuti ovat lukeneet jo kaikki kirjat, jotka he ovat kirjahyllyistään löytäneet ja he osaavat jo kaikki tarinat ulkoa. Siksi kaverukset ovat keksineet hauskan idean!

Lanttu tuo Ruutille osan kirjoistaan ja Ruuti puolestaan lainaa osan omistaan Lantulle. Sillä lailla molemmat saavat uutta luettavaa.

– Hei Lanttu, tämä taitaakin olla sitä jakamisen iloa, tuumaa Ruuti.

– Niin, ja vaihtelu virkistää! iloitsee Lanttu.

OMA PIKKU KIRJASTO

Onkos teillä kotona lastenkirjoja, joita ei kukaan enää lue?

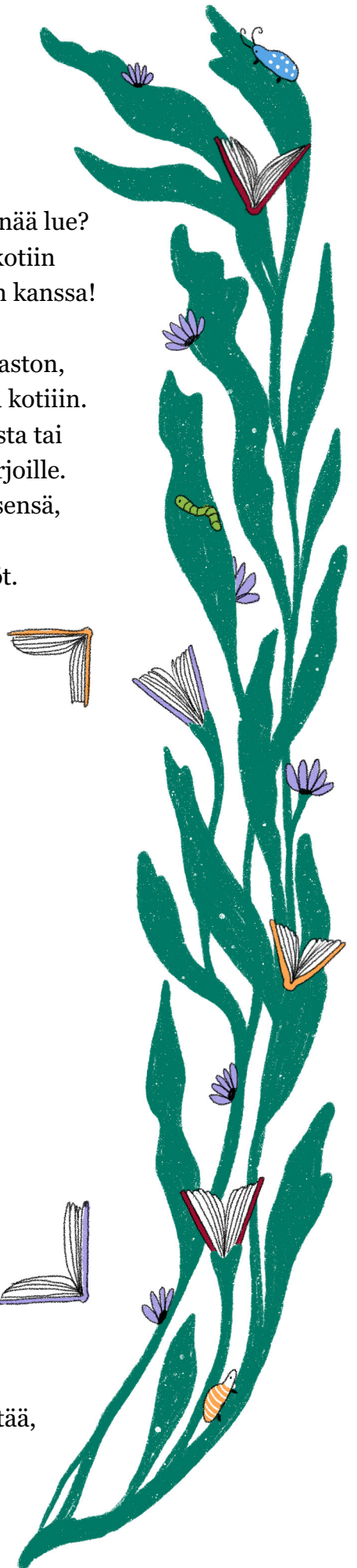
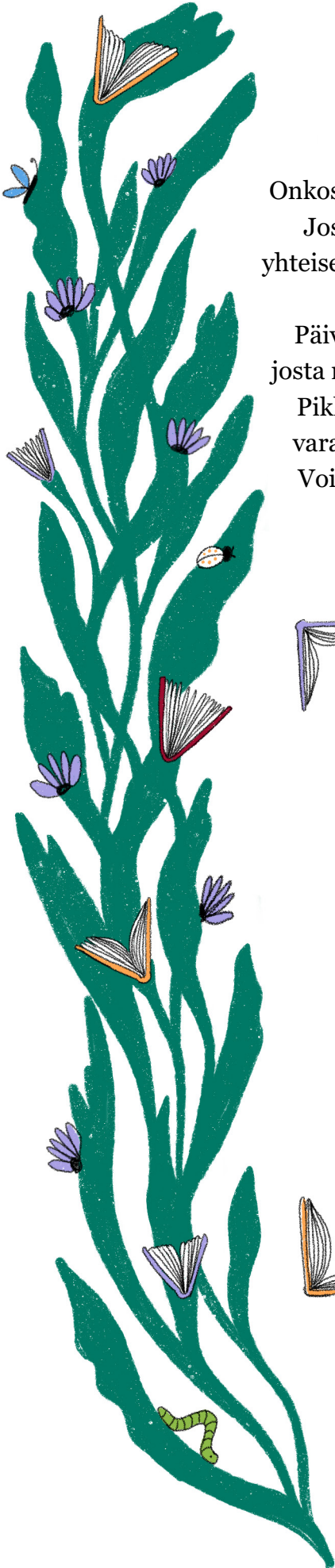
Jos on, niin ylimääräiset kirjat voi tuoda päiväkotiin yhteiseen käyttöön. Päättäkää yhdessä vanhemman kanssa!

Päiväkodissa voitte rakentaa yhteisen pikku kirjaston, josta ryhmäläiset voivat käydä lainaamassa kirjoja kotiin.

Pikku kirjaston voi tehdä salkusta, pahvilaatikosta tai varata kirjahyllystä oman paikan lainattaville kirjoille. Voitte tehdä pikku kirjastosta ihan oman näköisensä, koristellen ja askarrellen.

Miettikää yhdessä oman kirjastonne säännöt.

Lanttu ja Ruuti odottavat innoissaan,
miltä juuri teidän oma pikku kirjasto näyttää,
kun se on valmis!

Lantulla on kirja, jota hän säilyttää ihan erityisessä paikassa kotonaan. Kirja on jo hyvin vanha, paljon Lanttuakin vanhempi, sillä se kuului aikanaan ensin Lantun vaarille ja sitten Lantun isälle. Toisinaan Lanttu pyytää isää lukemaan kirjaa ääneen, vaikka kirja onkin ihan hassu! Lantusta on mukavaa kuunnella, kun isä lukee kirjaa, sillä hän tietää sen olevan tärkeä isälle.

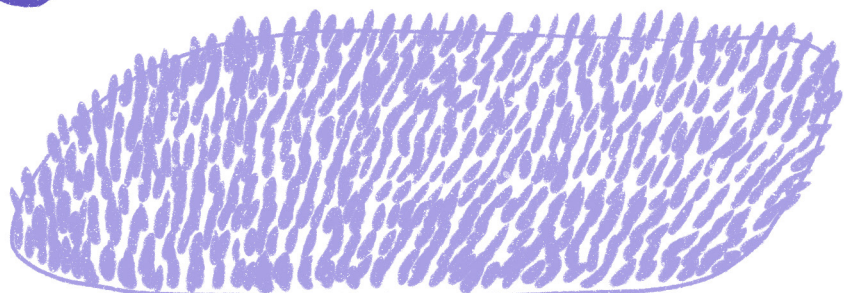
VANHEMMAN LEMPIKIRJA

Varmasti sinunkin vanhemmallasi on oma lempikirja!
Etsikää yhdessä vanhemman lempikirja. Se voi olla suosikkikirja lapsuudesta tai kirja, josta vanhempi on tykännyt lapselle lukiessa. Ottakaa aikaa ja asettukaa mukavaan paikkaan sitä lukemaan. Vanhempi voi lukiessa kertoa, miksi pitää juuri siitä kirjasta.

Myös Lanttu ja Ruuti haluavat kuulla,
mikä tekee lempikirjasta erityisen!

Ruutista on hirmuisen mukavaa, kun Lanttu lukee hänelle ääneen satuja. Toisinaan Lanttu on kauhean kiireinen, eikä hän silloin millään ehdi lukea kirjoja Ruutille. Onneksi Ruuti muistaa, että myös mummo on hyvä lukemaan. Ruuti saa kuulla häneltä ihan uudenlaisia satuja, sellaisia, joita hän ei ole koskaan ennen kuullut. Sepäs vasta onkin Ruutista mukavaa!
– Mummo, mummo,
luetaan vielä uusi satu, jooko? Ruuti pyytää.

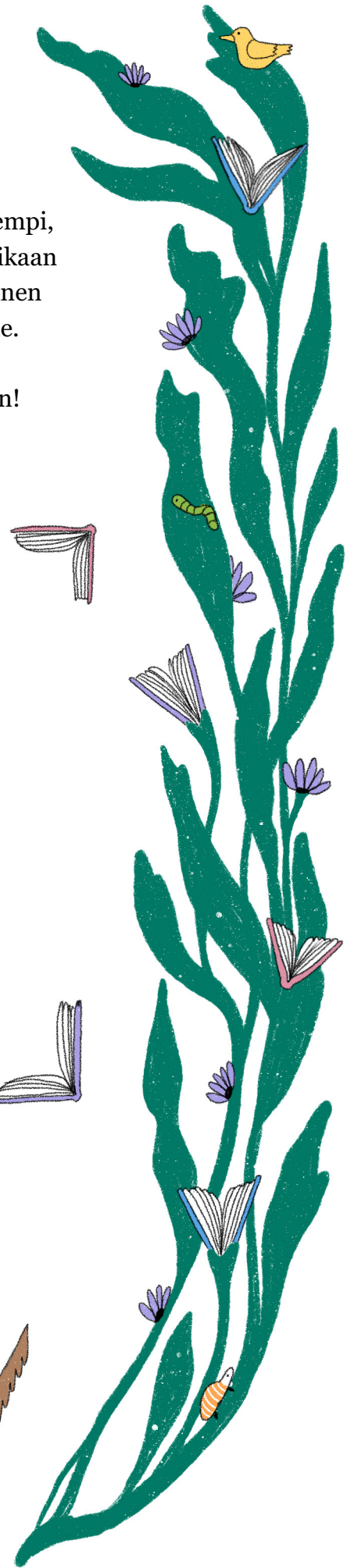
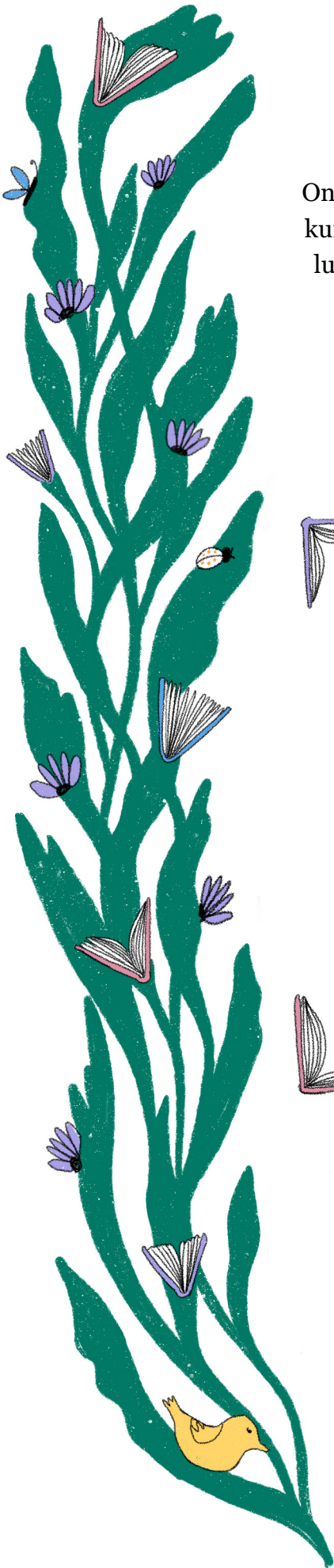

UUSI LUKUKAVERI

Onko sinulla joku sellainen vanhempi, isovanhempi, kummi tai kaveri, jonka kanssa et ole pitkään aikaan lukenut kirjoja? Järjestäkään yhteistä aikaa hänen kanssaan ja syventykää yhdessä kirjan äärelle.

Ruuti rakastaa mummoaan ja hänen satujaan!

Ruuti on innoissaan, että myös sinä saat aikaa rakkaittesi kanssa.

Ruutilla on kurja tunne. Tuntuu kuin olisi iso kivi rinnan päällä.
– Sinua taitaa Ruuti nyt harmittaa, Lanttu huomaa. Sitten Lanttu kaivaa esille kirjan, jossa on metsänpeikkoja ja alkaa lukea sitä Ruutille.

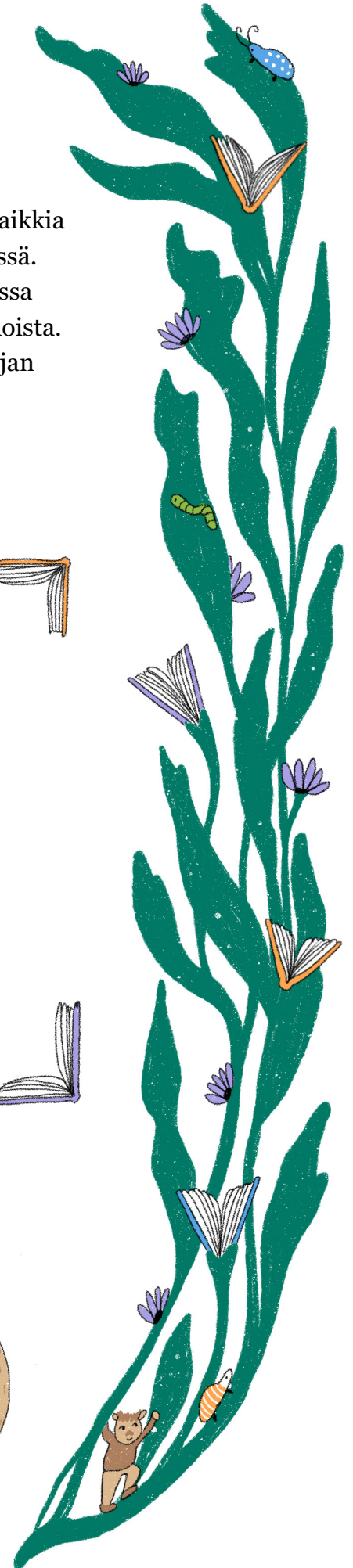
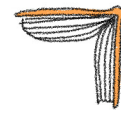
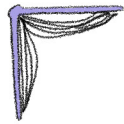

Kirjassa tapahtuu monenmoista ja yhdessä kohtaa myös peikkoja harmittaa. Ruutin harmitukseen auttaa, kun hän kuulee, että muitakin joskus harmittaa. Ruuti pyytää Lanttua lukemaan kirjan ainakin viisi kertaa uudestaan.
– Hei Lanttu, nyt ei enää harmita yhtään, riemuitsee Ruuti.

TUNTEET TARINASSA

Lukekaa yhdessä kirjaa keskustellen siitä, mitä kaikkia tunteita kirjan hahmoilla on kirjan eri käänteissä. Miettikää myös yhdessä, milloin ja minkälaisissa tilanteissa teistä on tuntunut samalta kuin hahmoista. Voitte keskustella myös siitä, mitä tunteita kirjan tapahtumat teissä herättävät.

Lanttu ja Ruuti osaavat tunnistaa jo paljon erilaisia tunteita!

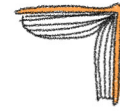
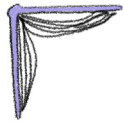

Vaikka Lanttu osaakin jo itse lukea, on hänestä hirmuisen mukavaa hiljentyä kuuntelemaan, kun hänelle luetaan ääneen satuja. Silloin kun äiti lukee Lantulle ääneen, tekee äiti kaikille hahmoille ihan omat äänensä. Isä taas keksii lukiessaan tarinoille hassuja jatkokertomuksia. Ruutikin rientää kuuntelemaan, sillä niin hauskaa heillä on! – Luetaan vielä yksi satu! Lanttu ja Ruuti pyytävät yhteen ääneen.

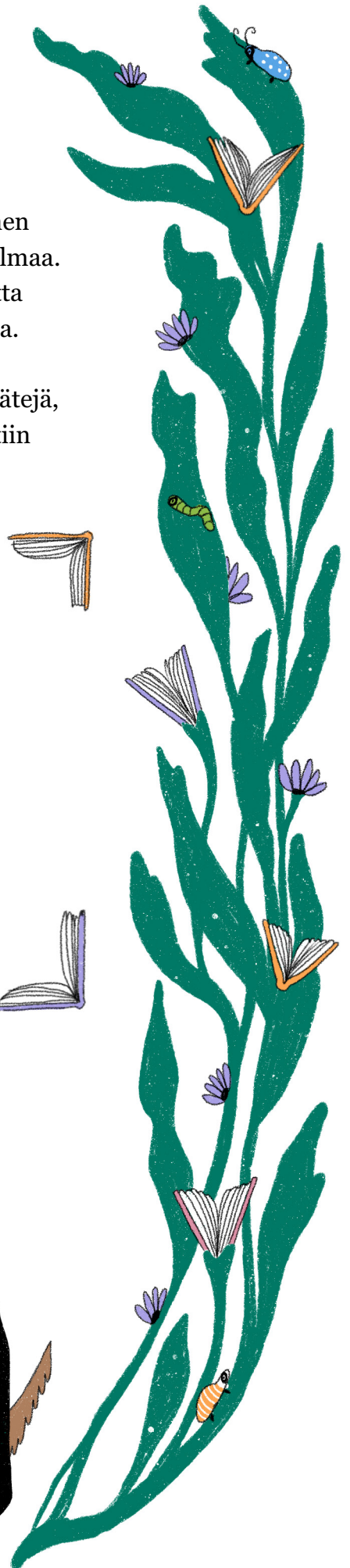
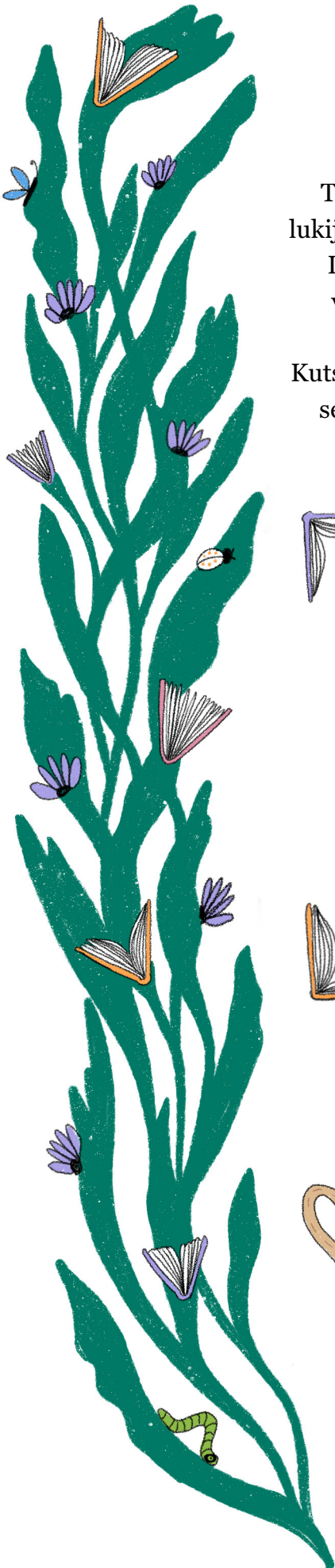
KUTSU PÄIVÄKOTIIN

Tarinoiden kuunteleminen on ihanaa ja jokainen lukija tuo lukemaansa oman tapansa nähdä maailmaa. Lapselle on rikkaus saada olla lukemisen kautta vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa.

Kutsukaa vanhempia, isovanhempia, kummeja, tätejä, setiä tai muita lasten läheisiä aikuisia päiväkotiin lukemaan ääneen koko ryhmälle.

Aivan varmasti Lanttu ja Ruutikin tulevat kuuntelemaan!

LUKUSEIKKAILU PÄÄTTYY

Lanttu ja Ruuti ovat hurjan onnellisia,
että juuri sinä olit heidän matkassaan mukana.

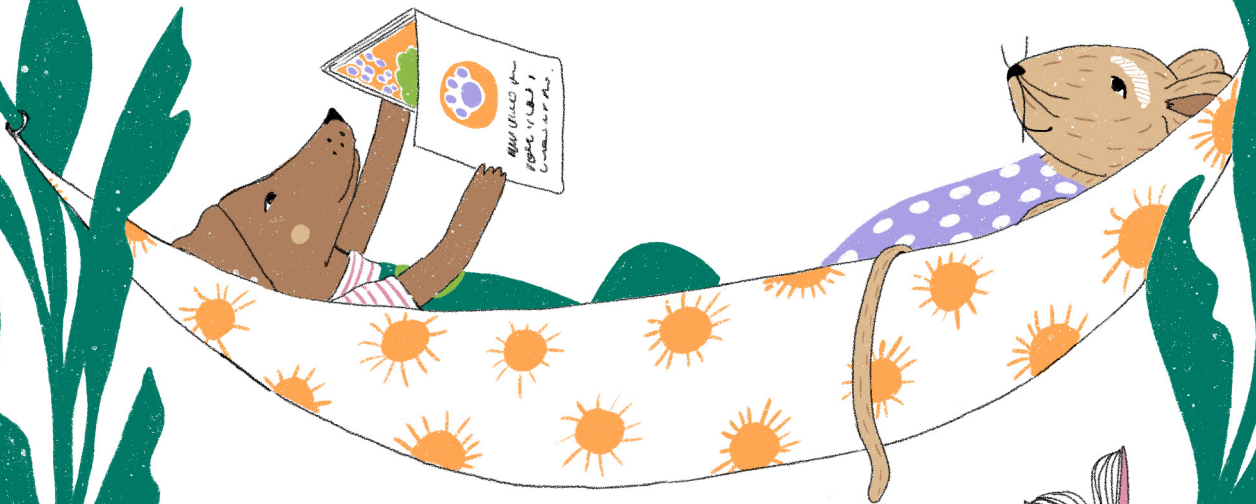
- Olipas meillä hauskaa! Lanttu iloitsee.
- Hirmuisen kivaa, ja luimme valtavasti kirjoja!
säestää Ruuti.

Lantun lempitarina tällä lukuseikkailulla kertoi
kaukaisen maan kuningattaresta ja prinsessasta.
Ruutin mielestä nopeat ralliautot ja avaruusmatka
olivat parhaimmat tarinat.

Entä mistä tarinasta sinä pidit eniten tämän
lukuseikkailun aikana? Mistä se kertoi?

Tähän loppuu tämä lukuseikkailu.

- Jatkattehan lukemista? Lanttu kysyy.
- Se on niin hauskaa puuhaa, eikös?
- Nähdään taas! Lanttu ja Ruuti sanovat yhteen ääneen.

LÄHTEET

Aerila, Juli-Anna & Kauppinen, Merja 2019. Sytytä lukukipinä. Pedagogisia keinoja lukuinnon herättelyyn. Jyväskylä: PS-kustannus.

Aerila, Juli-Anna & Sarmavuori, Katri 2010. Kuvakirjat ja sadut porttina kirjallisuuden maailmaan ja osana varhaiskasvatusta. Teoksessa Korhonen, Riitta, Rönkkö, Marja-Leena & Aerila, Juli-Anna (toim.): Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Rauma: Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö. 31–44.

Aram, Dorit, Fine, Yaara & Ziv, Margalit 2013. Enhancing parent–child shared book reading interactions: Promoting references to the book’s plot and socio-cognitive themes. *Early Childhood Research Quarterly* 28 (1). 111–122. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S088520061200035X?via%3Dihub>

Heikkilä-Haltonen, Päivi 2018. Lue lapselle! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Kolmas, täydennetty painos. Lastenkirjainstituutin julkaisuja 33. Jyväskylä: Atena.

Karvonen, Pirkko & Lehtinen, Taisto 2009. Yhdessä. Leiki, liiku ja lue yhdessä lapsesi kanssa. Helsinki: Erilaisten oppijoiden liitto & Helsingin seudun erilaiset oppijat.

Luomaniemi, Katri, Lepola, Janne & Salmela, Tanja 2010. Tarinoiden lukeminen lasten ymmärtämis- ja oppimisvalmiuksien tukena. Teoksessa Korhonen, Riitta, Rönkkö, Marja-Leena & Aerila, Juli-Anna (toim.): Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Rauma: Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö. 1–16.

Merisuo-Storm, Tuula 2010. Lapsen sukeutuvan luku- ja kirjoitustaidon kehittyminen. Teoksessa Korhonen, Riitta, Rönkkö, Marja-Leena & Aerila, Juli-Anna (toim.): Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Rauma: Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö. 17–30.

Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Helsinki: Gaudeamus.

Ojanen, Sinikka 1980. Mitä sadut merkitsevät lapselle. Psykodynaaminen teoriatausta ja kansansadun merkitys. Teoksessa Ojanen, Sinikka, Lappalainen, Irja & Kurenniemi, Marjatta (toim.): Sadun avara maailma. Sadut varhaiskasvatuksen tukena. Helsinki: Otava. 9–43.

